

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΕΤΟΣ Β'.
ΑΡΙΘ. 22

Ἐν Πειραιεὶ Φεβρουάριος
1885

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
Α. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΚ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΟΥ ΣΕΔΑΝ ΚΑΙ ΤΑ ΙΔΕΩΔΗ ΤΟΥ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΣΜΟΥ
ΥΠΟ
Ν. ΚΑΖΑΖΗ

Ἡ δευτέρα Σεπτεμβρίου εἶνε ἡ ἐπέτειος τῆς νίκης τοῦ Σεδάν, ἀξιοσημείωτος διὰ τὴν νέαν γερμανικὴν ἱστορίαν ἡμέρα, καθὼ ἀφετηρία τῆς δημιουργίας τοῦ νέου γερμανικοῦ κράτους, ὁποῖον βαρύνει σήμερον ἐπὶ τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως τῆς συγχρόνου Εὐρώπης. Τοιαύτη οὖσα ἡ ἡμέρα αὕτη, καθωρίσθη ὡς ἡ ἑορτὴ τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, ἐθνικὴ ἑορτὴ, ὁρῶσα νὰ ὑπομνήσκῃ τὸν ἱστορικὸν τοῦ ἔθνους θρίαμβον, ἀλλ' ἄρα καὶ τὰς δοκιμασίας, τὰς περιπετείας, τὰς προπαρασκευὰς καὶ τοὺς ἀγῶνας πρὸς τὸν θρίαμβον τοῦτον. Ἡ ἑορτὴ αὕτη εἶνε ἡ κατ' ἐξοχὴν ἐθνικὴ ἑορτὴ τῆς Γερμανίας. Ναὶ μὲν, δὲν ἐλλείπουσιν ἄλλαι ἐπιφανεῖς ἐθνικαὶ ἡμέραι ἐν τῷ ἱστορικῷ βίῳ τοῦ ἔθνους, ἀναμνήσεις μεγάλων ἡμερῶν καὶ μεγάλων γεγονότων, οἷα ἡ ἐν ταῖς πλείσταις τῶν χωρῶν τῆς διαμαρτυρομένης Γερμανίας τελευτήσασα ἑορτὴ τῆς Μεταρρυθμίσεως, εἴτε ἀλλαχοῦ ἄλλοτε ἡ ἑορτὴ τῆς νίκης τῆς Λειψίας, ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τῆς μεγάλης μάχης, ἀλλ' ἡ ἑορτὴ ἐπὶ τῇ νίκῃ τοῦ Σεδάν εἶνε ἡ κατ' ἐξοχὴν γερμανικὴ ἑορτὴ. Ἀληθῶς, πρώτην ἴσως φορὰν ἡ Γερμανία συνηγωνίσθη μετὰ πλήρους συνειδήσεως. Ἡ ἑορτὴ τῆς Μεταρρυθμίσεως εἶνε μὲν ὁ θρίαμβος μεγάλης ἱστορικῆς ἀρχῆς καὶ ιδέας, παγκόσμιον κεκτημένης σημασίαν, ἀλλ' ἀναμνήσκει συγχρόνως ἐμφυλίους ἀγῶνας τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, καταστροφὰς καὶ ἐρη-

μώσεις, ἐπενεχθείσας ἐκ τῆς διαιρέσεως μεταξὺ καθολικῶν καὶ διαμαρτυρομένων, ἡκιστα ἄρα ἱκανοποιεῖ ἡ ἑορτὴ αὕτη τὴν γερμανικὴν συνείδησιν, μίση μᾶλλον ἢ ἀδελφότητα καὶ συνεργασίαν διεγείρουσα. Ἐν τῇ μάχῃ τῆς Λειψίας συνητήθησαν ἐπίσης Γερμανοὶ κατὰ Γερμανῶν, σύμμαχοι τοῦ ξένου κατὰ τῶν ἀγωνιζομένων ἐθνικῶν προμάχων ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν. Τούναντίον ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς νίκης τοῦ Σεδάν συναντᾶται ἑορτάζουσα καὶ ἐπευφημοῦσα ἅπασα ἡ Γερμανία, καθολικὴ τε καὶ διαμαρτυρομένη. Ὁ τροπαιοῦχος Χοενζόλλερν ἤρπασεν ἀπὸ τῶν κρυπτῶν τοῦ Κυρχνάουζερ τὸ σκήπτρον καὶ τὸ στέμμα τῶν Χοχενστάουφεν, καὶ περιεβλήθη αὐτὸ ἐν Βερσαλλίᾳ, ὑπὸ τὰς ἐπευφημίας τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ καὶ τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων. Ὁ καθολικὸς βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας, λησμονῶν μακρὰς ἱστορικὰς ἀντιπαθείας καὶ ἐριδας, προσήνεγκε τὸ καταπεπτωκὸς αὐτοκρατορικὸν στέμμα εἰς τὸν ἀπόγονον τῶν Ἐκλεκτόρων τοῦ Βρανδεμβούργου, οὕτω δ' ἀπετελέσθη ὁ παλαιὸς γερμανικὸς πόθος — ἡ ἐνότης τῆς Γερμανίας. Ἡ ἑορτὴ τοῦ Σεδάν εἶνε ἄρα πράγματι ἡ πανηγυρικὴ ἐπέτειος τῆς ἐνότητος ταύτης, δι' ἧς ἐγκαινίζεται νέα περίοδος ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ ἱστορίᾳ πρὸς δόξαν τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους. Ἡ ἑορτὴ ἐνὸς ἔθνους εἶνε ἡ ἀποθέσις τοῦ πνευματὸς του, τῆς ἰσχύος του, τῆς ἐργασίας του, ἡ ἀφετηρία τοῦ μέλλοντός του, τὸ πραγματικώτερον δίδαγμα τῶν ἐπιζώντων, πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας. Οὕτως ἐώρταζεν ὁ γερμανικὸς λαὸς τὴν ἐπέτειον ἡμέραν τῶν κατὰ τοῦ παλαιοῦ ἐχθροῦ νικῶν του. Ἡμέρα ἐκδικήσεως καὶ ἡμέρα εὐγνωμοσύνης τιμωρίας καὶ προσευχῆς. Τίς ὁ τολμήσων ν' ἀρνηθῇ, ν' ἀμφισβητήσῃ τὸ ἀπόλυτον κύρος τῆς ἐθνικῆς λαμπρόδος, τῆς ὁσιότητος καὶ δικαιοσύνης τῆς ἡμέρας ταύτης; Τότε κατὰ πρῶτον ἡ Γερμανία, ἐν συνειδήσει τῶν ἐθνικῶν αὐτῆς δι-

καίων, τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς, διετύπωσε τὸν ἱστορικὸν αὐτῆς λόγον ὑπὸ τὸν ἥγον τοῦ ἱηλεθόλου, ἀπὸ τῆς Γραβελόττης καὶ τοῦ Μέτζ, μέχρι τοῦ Σεδάν καὶ τῆς Βερσαλλίας. Μέχρι τῆς προτεραιᾶς ἦτο ὁ πέμπτος τροχὸς τῆς ἀμάξης ἐν τῇ τάξει τῶν μεγάλων Δυνάμεων, οὐδέποτε διετύπου ἴδιον λόγον. Εἶχε μὲν μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Σαδόβας ἀναφανῆ ἐν Εὐρώπῃ ὡς ὑπέροχος δύναμις, πλήρη τὴν συνείδησιν τῆς αἰουμένης ἀποστολῆς κτησαμένη, καὶ ἐπιβληθεῖσα διὰ τε τοῦ ὑπερτέρου διοικητικῆς καὶ στρατιωτικῆς αὐτῆς ὀργανισμοῦ, ἀλλ' ὡς Πρωσία μόνον, ὡς Γερμανία οὐχί. Ἐντεῦθεν ἐν ἔτει 1870 ὁ αὐτοκράτωρ τῶν Γάλλων ἤξισε παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτῆς νὰ ὑποσχεθῆ πᾶσαν ἀποχὴν ἀπὸ τοῦ ἰσπανικοῦ στέμματος ἐν τῷ μέλλοντι. Τολμηρὰ πρόκλησις, ἥτις ἐμελλε ν' ἀπολήξῃ εἰς αἰματηρούς ἀγῶνας, εἰς καταστροφάς, εἰς ἀκρωτηριασμὸν τῆς Γαλλίας, εἰς νίκας τῶν Γερμανῶν, καὶ ὧν ἡ ἐπέτειος ἐωρτάζετο ἡδὴ διὰ τῆς νίκης τοῦ Σεδάν τῇ 2 Σεπτεμβρίου.

Διέτριβον τότε ἀπὸ τινος χρόνου ἐν Βαϊμάρη. Αἱ παρὰ τὸν Ἰλμ Ἀθήναι, ὧν ἀγῆρας καθιερώθη ἡ δόξα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους διὰ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ διαμονῆς καὶ φιλοξενίας τῶν μεγίστων τῆς Γερμανίας πνευμάτων κατὰ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐνεστώτος αἰῶνος, τοῦ Βειλάνδου καὶ τοῦ Ἐρδέρου, τοῦ Γκαίτου καὶ τοῦ Σχιλλέρου, διεκδικούσι μέχρι τῆς σήμερον τὰς παραδόσεις τῆς πνευματικῆς ἐκείνης ἀκμῆς καὶ ὑπεροχῆς, δι' ὧν ἀφθιτον ἐκτέθησαντο κλέος, οὐ μόνον ἐν τῇ Γερμανίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἅπαντι τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ. Τῶν μεγάλων πνευματικῶν ἠρώων ἐνὸς λαοῦ ἡ μνήμη καὶ ἡ δόξα εἶνε παγκόσμιος, ἀνήκει εἰς πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐντεῦθεν ἡ μικρὰ πόλις τῆς Θουριγγίας διεγείρει μέχρι τῆς σήμερον προσφιλεῖς ἀναμνήσεις καὶ τοῖς Γερμανοῖς καὶ τοῖς ξένοις. Εἰ καὶ μικροσκοπικὴ, εἰ καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς δὲν ὑπερβαίνει τὰς εἴκοσι χιλιάδας κατοίκων, οὐχ ἦσαν ἐν τῇ καθ' ὅλου ἱστορίᾳ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος κατ' οὐδὲν ὑστερεῖ τῶν μεγάλων κέντρων τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας. Ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαιρας αὐτῆς ἀνέπνευσε καὶ διενεούθη ἡ μεγαλοφυΐα, ἐξίσου τελεσφόρος, ὅσον ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἐν Ἀθήναις, ἐν Ρώμῃ, ἐν Φλωρεντίᾳ, ἐν Παρισίοις. Σήμερον ἡ πρωτεύουσα τοῦ ἀπολειφθέντος ἐτι τοῦτου ἀπὸ τῆς πρωσσικῆς πλεονεξίας μικροῦ δουκάτου, στερουμένη ἐνεργῶς πολιτικῆς βίου, ζῆ μᾶλλον διὰ τῶν ἀναμνήσεων τοῦ παρελθόντος, ἢ διὰ τῆς συγχρόνου πνευματικῆς ἐργασίας. Ἄλλ' αἱ ἀναμνήσεις αὐταὶ εἶνε τοσοῦτον ἐτι ζωηραὶ, τοσοῦτον εἶνε συνδεδεμένα μετὰ τῆς γερμανικῆς συνειδήσεως, ἀπορρέουσαι ἀπὸ τῶν ἐσωτάτων αὐτῆς, ὥστε ἡ Βαϊμάρη διεκδικεῖ πρωτεύουσαν, ἐπιφανῆ θέσιν, καὶ ἐν τῇ συγχρόνῳ Γερμανίᾳ, μετ' ὅλην τὴν δημιουργίαν κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας δεκαετηρίδας μεζόνων ἄλλων καὶ εὐρυτέρων ἔθνικων, πολιτικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν κέντρων.

Τὴν δευτέραν Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1873 ἐωρτάζετο ἐν νέου ἡ πτώσις τοῦ Σεδάν καὶ ἡ ἀνάρρησις τῆς γερμανικῆς ἐνότητος καὶ τῆς νέας αὐτοκρατορίας. Ἄπασα ἡ πόλις ἀπὸ

τῆς πρωΐας ἦτο εἰς κίνησιν, ἀπασῶν τῶν κοινωνικῶν τάξεων συμμετεχουσῶν ἐν τῷ πανηγυρισμῷ τῆς ἐθνικῆς ἐκείνης ἡμέρας. Οὐδὲν νέφος ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλὰ καὶ οὐδεμία σκιά ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν πολιτῶν, προδίδουσα τὴν ἐλαχίστην δυσθυμίαν, ἢ ἀνήσυχόν τινα μέριμναν περὶ τοῦ παρόντος ἢ τοῦ μέλλοντος. Τὰ μετὰ τοὺς θριάμβους τοῦ 1870 πρῶτα ἔτη τῆς νέας γερμανικῆς αὐτοκρατορίας ἦσαν τὰ ἔτη τοῦ ἐθνικοῦ μέλιτος, πλήρη ποιήσεως, ἐνθουσιασμοῦ, προσδοκιῶν, ἐλπίδων. Ὅσοι ἀνεμνήσκοντο τῆς Γερμανίας κατὰ τοὺς ἐν μακρῆς τῇ λήξει χρόνους τῆς γερμανικῆς ἡμοσπονδίας, διηρημένης, ἀσθενοῦς ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς, λαμβανούσης διαταγὰς παρὰ τοῦ πρώτου ξένου ἰσχυροῦ, κυμαινομένης ἐκάστοτε ὑπ' ἀντιθέτων ρευμάτων, περὶ μικρὰ ἐν τῷ πολιτικῷ αὐτῆς καταδραπανομένης, ἀνικάνου ν' ἀντεπεξέλθῃ στρατιωτικῶς καὶ κατ' αὐτῆς τῆς μικροσκοπικῆς Δανίας, ἐβλεπον δ' ἡδὴ αὐτὴν μεγάλῃ, νικηφόρῳ, ἐνδοξῶν, πρωταγωνιστοῦσαν ἐν Εὐρώπῃ, ἐπιβάλλουσαν τὸν νόμον, ὑπέθετον ὅτι μαγικὴ τις ἐτελέσθη ἐργασία ἐν τῇ μεταβολῇ ταύτῃ. Τὰ ἔθλα τῶν γερμανικῶν λεγεῶνων ἐν Γαλλίᾳ ἐθρυλλοῦντο μετὰ τῶν πολιτῶν ὡς εὐσιῶνα ἀγγέλια τοῦ νέου βίου, ὅστις ἡδὴ ἐκυκλοφόρει ἐντὸς τῶν ἀρτηριῶν τοῦ γερμανικοῦ ὀργανισμοῦ, παρίστατο δὲ τοσοῦτον ἡρωϊκῶς, τοσοῦτον θαυμασίως, ὥστε ὑπέθετε τις ὅτι ἤρχοντο μᾶλλον ἐκ τῶν χωρῶν τοῦ μύθου καὶ τῆς φαντασίας, ἢ ἦσαν πραγματικὰ γεγονότα. Οἱ μεγάλοι καθηγεμόνες τῆς ἐθνικῆς δόξης καὶ ἐνότητος, ὁ γηραιὸς αὐτοκράτωρ, ὁ σιδηροῦς ἀρχιγραμματεὺς, ὁ σιωπηλὸς στρατάρχης, τουτέστιν ἡ ἱστορικὴ παράδοσις τῆς μοναρχίας, ἡ πολιτικὴ μεγαλοφυΐα καὶ ἡ ἔκτατος στρατιωτικὴ τέχνη, καὶ μετ' αὐτῶν οἱ παρεπόμενοι ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ ἐργασίᾳ, ἐφέροντο ἀνὰ τὸ στόμα τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ ὡς θεοπέποιτοι προάγγελοι τῆς ἀρχομένης κοσμοϊστορικῆς αὐτοῦ ἐργασίας. Καὶ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς κατεσιγάζοντο τὰ πάθη, παρεωρῶντο δὲ αἱ ἀντιζηλῖαι τῶν δυναστικῶν καὶ τῶν πολιτικῶν κομμάτων ἐνώπιον τῆς μεγαλοπρεποῦς εἰκόνας τῆς μιᾶς, μεγάλῃς καὶ ἀδιάκριτου πατρίδος.

Ἰπὸ τοιοῦτον οἰωνοῦ ἀνέτελλεν ἡ ἐορτάσιμος ἐκείνη τῆς ἐθνικῆς δόξης ἡμέρα. Καὶ ἐλάλησε τὸ πυροβόλον, καὶ ἡ ἐθνικὴ σημαία ἐκυμάτισεν ἀπὸ τῶν ἐξωστῶν, καὶ ἡ μουσικὴ ἐπαιάνισεν τὸν ἐθνικὸν ὕμνον *die Wacht am Rhein*, καὶ ὁ πολίτης ἐκείνος φιάλας ζύθου ὑπὲρ τὸ σῆμα, καὶ ὁ διδάσκαλος ἀνέπτυσεν εἰς τοὺς εὐέλπιδας μαθητὰς του τὴν σπουδαϊότητα καὶ σημασίαν τῆς λαμπρᾶς ταύτης ἡμέρας, καὶ ἡ νεότης ἐπανηύρισε ἐνθῦμος ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τῶν νικῶν καὶ τῶν τροπαίων τῶν τε πατέρων αὐτῆς καὶ τῶν ἡμελικῶν, εὐθυμὸς ἄδουτα τὸ δημοτικώτατον τότε ἔσμα τοῦ Ῥήνου.

• wo ich bin, wo ich gehe,
mein Herz ist am Rhein . . .
• • • der Rhein Deutschlands Strom,
Keine Deutschlands Grenze.

Πάντοτε αἱ τοιαῦται τῶν ἐθνικῶν ἐορτῶν ἡμέραι φέρουσι χαρακτηριστὰ γενικώτερον, ἢ τὸν τῶν στενῶν ἄνδρων τῆς πατρίδος. Ὅσον καὶ ἂν ᾖ τις ἀδιάφορος πρὸς τὰ ἐθνικὰ καὶ

πολιτικὰ ἐνὸς λαοῦ ἰδεώδη, ἀδύνατον νὰ μὴ θερμανθῆ πρὸς στιγμὴν ὑπὸ τοῦ καταπλέγοντος τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν πυρός, νὰ μὴ συγκινηθῆ μετ' αὐτῆς, νὰ μὴ αἰσθανθῆ τὴν ἄρρητον ἐκείνην συμμετοχὴν, ἥτις τοσοῦτον περιφανῶς ἐρμηνεύει τὸ μυστήριον τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς ἀλληλεγγύης τῶν λαῶν, ὅσον καὶ ἂν διαχωρίζωσιν αὐτοὺς ποικίλαι ἀπόψεις καὶ ἐθνικαὶ τάσεις.

Ἐνεκα τῶν λόγων τούτων ἠσθανόμην κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὸν αὐτὸν μετὰ τῶν Γερμανῶν ἐνθουσιασμὸν, ἀσρηπᾶσθην ὑπὸ τῶν αὐτῶν πόθων, καὶ κατελήφθην ἐξίσου ὑπὸ τῶν προσδοκιῶν εὐνοϊκώτερου ἐθνικοῦ μέλλοντος. Μὴ δὲν κατειχόμεν ἐπίσης ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐλπίδων περὶ μεγάλου ἐθνικοῦ μέλλοντος, περὶ τινος νέου τοῦ ἐλληνικοῦ κόσμου ἱστορικοῦ βίου, ἐφαμίλλου τοῦ παρελθόντος, συμβαδίζοντος ὑπὸ πᾶσαν ἐποψὴν μετὰ τοῦ συγχρόνου τῆς Εὐρώπης βίου; Ἴσως ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἠσθάνθην ἐνδόμυχόν τινα φθόνον ἐπὶ τῇ οὐτωσὶ λαμπρῶς πανηγυριζομένη εὐτυχίᾳ ἄλλου λαοῦ, ἀγνώστου ἐτι καθ' ὃν χρόνον ὁ ἐλληνικὸς κόσμος ἐπρωταγωνίστει, καταλείπων ἀθάνατα ἐν τῇ ἱστορίᾳ διαβάσεως ἴχνη. Ἄλλ' ἀμέσως ἀπέκρουσα ἀπ' ἐμαυτοῦ πᾶν τοιοῦτον ταπεινὸν αἰσθημα, ἀνάξιον χαρακτῆρος ἐλευθέρου. Ἡμῖν ἀνθρώποις! Ὅσον δὲ καὶ ἂν ἡ τοιαύτη ἐορτὴ ὑπεμύνησκε τὴν ἀνθρωπίνην ἀλληλομαχίαν, οὐδὲν ἄλλο ἢ τὴν διαίωσιν τῆς πρωτογόνου ἐκείνης τῶν ἀνθρώπων καταστάσεως, δι' ἣν ἐγράφη τὸ πολυθρύλητον τοῦ Χόββη λόγιον, *bellum omnium contra omnes*, οὐχ ἦσαν ἐσκεπτόμην μετὰ τινὰς στιγμὰς, ὅτι ἡ τοιαύτη κατάστασις, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, ἦτο ἐθνικὴ ἀνάγκη, ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ ἀνθρωπότης ἤθελε πέσει εἰς τὰ τέλματα τῆς σήφειας, ἥμιστα δυνάμενη ὑπὸ τοιαύτην κατάστασιν νὰ παραγάγῃ μέγα τι καὶ γενναῖον ἔργον, ἄνευ τοῦ αἰματηροῦ τούτου συναγωνισμοῦ, τοῦ ἀπὸ τῆς τέφρας τῆς καταστροφῆς καὶ ἀπὸ τῆς ἐκατόμυθης τῶν μαρτύρων δημιουργοῦντος ἐκάστοτε τὸν ἱστορικὸν βίον τῆς ἀνθρωπότητος.

Bellum omnium contra omnes. Ἰδοὺ λοιπὸν τὸ ἐπὶ τῆς προμετωπίδος τοῦ πανθέου τῆς ἱστορίας ἀναγεγραμμένον ἀπαίσιον ῥητόν. Οἱ Ῥωμαῖοι τρεῖς μόνον ἔκλεισαν τὰς πύλας τοῦ ναοῦ τοῦ Ἰαννοῦ, τοῦ θεοῦ τῶν θεῶν, τοῦ κυρίου τῶν αἰῶνων καὶ πάσης ἀνθρωπίνης εἰμαρμένης, τοῦ διατάσσοντος πάντα τὰ κατ' εἰρήνην καὶ πόλεμον. Ἡ μακρὰ καὶ ἐνδοξὸς αὐτῶν ἱστορία ἐπὶ αἰῶνας παρέστησε τὸ φαινόμενον τοῦτου τῶν διηγετικῶν ἀγῶνων, ἄνευ ἀναπαύλης, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης φειδοῦς ἡματός καὶ ἰδρώτος. Καὶ δυστυχῶς τί ἄλλο εἶνε ἡ ἱστορία, ἢ ἡ ἀδιάλειπτος αὕτη σκηνογραφία μαχῶν, καταστροφῶν, ἐρημώσεων; Ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἱστορικῆς ἀποκαλύψεως ὁ ἀνθρώπος δὲν ἔπαυσε διεπόμενος ὑπὸ τῶν ἐνστικτῶν τῆς φυσικῆς καταστάσεως, τοῦ ἀγρίου ἀνταγωνισμοῦ μετὰ τῶν ἁμοίων του, τῆς ἐπὶ τῶν ἐρείπειν αὐτῶν ἀνακαινίσεως αὐτοῦ, ζωῆς καὶ εὐτυχίας. Τῆς δόξης αὐτοῦ τὸ δένδρον ἐβλάστησεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῶν κρουσῶν τοῦ αἵματος, ἐτράφη ὑπὸ τῆς εὐχύμου καὶ παχείας αὐτοῦ πιμελῆς, ἠνδρώθη, ἔνα ἀπλώθη τοὺς τεραστίους αὐτοῦ κλώνας,

ἕνα σκιάση ὑπ' αὐτοὺς τὰς γενεὰς τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ διάστημα τῶν αἰῶνων. Μακρὰ, ἐναγώνιος ἐξέλιξις, λαμβάνουσα τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ὑποστάσεως τοῦ ἀτόμου, ἐν φυσικῇ καταστάσει διατελοῦντος, κατ' οὐδὲν διαφέροντος τῶν θηρίων τοῦ δρυμοῦ, διαδοχικῶς δὲ, διὰ βραδείας ἀναπτύξεως, δι' ἀλλεπαλλήλων μεταμορφώσεων ἀναβιβάζουσα αὐτὸν εἰς τὴν ὑπάτην βαθμίδα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προσόδου. Ἄνευ τοῦ ἀγῶνος τούτου, τῶν αὐτῶν ἐπακολουθησοῦν ἐρημώσεων, ἡ ἱστορικὴ ἐργασία τοῦ ἀνθρώπου ἦα ἦτο ἀναισθητος, ἀσυνείδητος, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης δράσεως καὶ ποιήσεως, φυσικῆ ἀνέλιξις, ἀξία ὄντων ἀτελεστάτου ὀργανισμοῦ, οὐχὶ δὲ διανουμένων, ἐχόντων πόθους, αἰσθημάτων, ἀναζητούντων ἐκάστοτε νέον τι ἰδεώδες, μηδέποτε εὐχαριστοῦμένων εἰς τὸ καθεστῶς. Ὁ πολιτισμὸς, ἡ πρόοδος, αἱ ἰδέαι τῆς ἰσότητος, τῆς ἀδελφότητος, τῆς παγκοσμίου ἀλληλεγγύης, καθωραΐσαν τὸ ἦθος τοῦ ἀνθρώπου, κατέβαλον τὰ ἐνστικτα αὐτοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον, ἀνύψωσαν αὐτὸν εἰς ὑπέροχον σημεῖον ἠθικῆς μεγαλειότητος, ἀλλὰ πάντα ταῦτα κατὰ τὸ φαινόμενον. Κατ' οὐσίαν, ὑπὸ τὴν λεπτὴν ἐπιδερμίδα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἡμερώσεως, κυκλοφορεῖ ἐν τῷ ὀργανισμῷ αὐτοῦ ἀνήσυχον τὸ αἷμα τοῦ ἀγρίου, τὰ ἐνστικτα τῆς βραβάρτητος, τῆς ἀμοιβαίας ἐξουτώσεως, τὰ ὁποῖα οἰστροχλάτουν τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ ἀρχεγόνου φυσικοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων. Ὁ δέκατος ἑνατος οὗτος αἰὼν, ὁ μετὰ τοσαύτης ματαιότητος καυχώμενος ἐπὶ τῇ λύσει τῶν δυσχερεστάτων προβλημάτων τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ ἠθικοῦ κόσμου, καθ' ὃν ἐλύθησαν τὰ δρία τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου διὰ τῶν μεγάλων ἀνακαλύψεων καὶ ἐφαρμογῶν τοῦ ἀτμοῦ καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ὁσημέραι δὲ βαίνει ἡ ἀνθρωπότης πρὸς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τύπον, ἐνῶ πλεῖστα ἄλλα θρησκευτικὰ, κοινωνικὰ, ἐθνικὰ καὶ φυλετικὰ προσκόμματα ἤρθησαν ὑπὸ τοὺς οἰωνοὺς εὐρυτέρας ἀλληλεγγύης καὶ συμβιώσεως τῶν ἀνθρώπων, ὁ αἰὼν οὗτος ἐθῆκεν ἐπίσης ἐπὶ τοῦ τάπητος τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης νέαν κοσμολογικὴν ἀρχὴν, τὴν διὰ τοῦ περι ὑπάρξεως ἀγῶνος ἐξέλιξιν τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅτι μέχρι τοῦδε ἐκηρύσσεται ἀνωμαλία ἐν τῇ ἱστορίᾳ, μοιραία κατάστασις, ὀφείλουσα νὰ ἀπέλθῃ ὅσπτον ἢ θράδιον ὑπὸ τοὺς οἰωνοὺς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς φιλανθρωπίας, διὰ τῆς νέας θεωρίας ἀνελύθη ὡς φυσιολογικὴ πραγματικότητα, ὡς ἀνάγκη, ἀπορρέουσα ἀπ' αὐτοῦ τοῦ φυσικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς κοινωνίας, ἐκδηλουμένη δ' εἶτα εὐρυτέρον καὶ μεγαλοπρεπέτερον ἐν τῷ καθολικῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶν τοῦ Δαρβίνου εἶνε ἡ καθολικὴ ἀλληλομαχία τοῦ Χόββη, εἶνε ἡ ὑπὸ Ἐγγέλου καὶ Δεμαίτρου ἀποθέσις τοῦ πολέμου, κατὰ τὰς κατὰ τοῦ ἀμαρτήσαντος ἀνθρωπίνου γένους κατὰ τὸν δεύτερον, φυσικῆ καὶ ἠθικῆς, κατὰ τὸν πρῶτον, ἀνάγκη, προσωρισμένη ἐκάστοτε νὰ συντελῇ πρὸς εὐτονίαν τοῦ ὀργανισμοῦ, πρὸς ἀποτροπὴν σήφειας ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Οὕτως ὁ 19. αἰὼν ἐμελλε ν' ἀποθεώσῃ τὸν πόλεμον διὰ τῆς ἐπιστήμης, ἀφοῦ ἀρχόμενος ἀπεθέωσεν αὐτὸν διὰ τῆς πραγματικότητος, διὰ λατρείας ἀξίας ἐποχῶν Φετιχισμοῦ, τοῦ ἀνδρός ἐκείνου, ὅστις ἐν ὀνόματι τῶν μαχῶν, τοῦ αἵματος, τῆς βίας, τῆς ἐπιτυχίας, ἠτέ-

θησε πρὸς πάντα τ' ἀνθρώπινα νόμιμα, ἠρνήθη τὰς στοιχειωδέστερας ἀρχὰς τῆς φιλανθρωπίας, ἐν ἀνδρῶσι ἐπὶ πτωμάτων καὶ ἐρειπίων αἰμοσταγῆς κράτος, μέθυσος ἐκ τῆς δόξης καὶ τῶν θριάμβων, ἀπολίσεας τὸν νοῦν ἐξ αὐτῆς. ἀλλ' οὐχ ἤττον κηρυχθεὶς μέγας ὑπὸ συγχρόνων, φίλων καὶ πολεμίων, χειροκροτούσης τῆς ποιήσεως, ἐπευφημούσης τῆς ἱστορίας, ἧτις πάντοτε στέφει τὸν ἐπιτυχόντα, ἀδιεφορούσα πῶς ἐγένετο ἡ ἐπιτυχία, καὶ ἧτις συνήθως ἐπιφυλάττει τὴν χλεύην καὶ τὴν εἰρωνείαν εἰς τοὺς μάρτυρας τῆς ἰδέας, εἰς τὰ ἀτυχήσαντα θύματα τῆς ἀρετῆς, διότι μόνος ὁ ἀνατέλλων ἥλιος θερμαίνει καὶ ὑποβάλλει, ἐνῶ ἡ δύσις καταλείπει ὄπισθεν αὐτῆς σκιὰν πένθους καὶ μελαγχολίας.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

ΤΙΝΕΣ ἩΘΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΟΝ ΑἰΩΝΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

(συνέχεια καὶ τέλος).

§ γ'. Ἀλλὰ γεννᾶται τὸ ζήτημα: Τίνες ἐδανείσθησαν τὴν λέξιν παρὰ τῶν ἐτέρων; οἱ Γραικοὶ παρὰ τῶν Σκιπίων (Ἄλθανῶν) ἢ τὰνάπαλιν; Ἡ λέξις σώζεται καὶ παρὰ τῆ Λατινικῆ «Curena», δι' ἧς σημαίνεται ἡ ἐπὶ οἰκοδομῶν κυρτὴ γραμμὴ ἢ τοξοειδῆς («μαρούλιον» ἐν Μάνῃ) (ἴδε Λουδοβ. Ροσσίου. Ἱστορ. Ἀρχαιολ. Τέχνη. σελ. 172 ἔκδ. Ἀθην.). Ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ κατὰ Ἀρποκρατίωνα διατελεῖ ἀπαντῶσα ἐν τοῖς ἐξῆς: «Κύρβεις» Λυκούργος ἐν τῷ περὶ τῆς Ἱερίας: Κύρβεις, φησὶν Ἀπολλόδορος ἐν τοῖς περὶ θεῶν, ἔχειν ἐγγεγραμμένους τοὺς νόμους· εἶναι δ' αὐτοὺς ἢ λίθους ὀρθοὺς ἰσοῦσθαι, ὡς ἀπὸ μὲν τῆς στάσεως στήλας ἢ ἀπόδω τῆς εἰς ὕψος ἀναστάσεως διὰ τὸ κεκορυφῶσθαι, ἢ «Κύρβεις» ἐκάλου, ὡσπερ καὶ Κυρβασίαν τὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τιθεμένην ἢ κλπ. (Ἀποκρατ. ἐν λέξ.) Ἐπειδὴ δὲ ἡ «Λιὰ μ π ο ο ρ ι α» ἐστὶν ὄρεινός καὶ λίαν πετρώδης τόπος, πρεπόντως ἄρα ὀνομάσθη Δωριστὶ «Κούρβα» (Δωριστὶ ἐλάλου οἱ ἀρχαῖοι Ἡπειρώται), ἀπὸ τῆς εἰς μέγα ὕψος ἀναστάσεως τῶν ἐκεῖσε ἠλιβάτων πετρῶν, αἵτινες Σκιπιστὶ (Ἄλθανιστὶ) ὀνομάζονται «σ κ ἔ μ π» καὶ ἐκ τούτου ἴσως ἡ ὀνομασία «σ κ ἔ μ π» προῆλθε κατὰ τινὰς Ἄλθανολόγους, ἀλλὰ καθ' ἡμᾶς οὐκ ἐστὶν ὀρθὴ ἢ τοιαύτη ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος· ἐπειδὴ «σ κ ε μ π ε τ ᾶ ρ α ἰ» κατὰ τὴν ῥίζαν ταύτην οἱ Ἄλθανοὶ ἐκαλοῦντο ἀρμοδιώτερον καλοῦνται δὲ «Σ κ ἰ π ἰ τ ᾶ ρ» νῦν ἄρα ἐκκλίνει τῆς εὐθείας ἢ ὀνομασία αὕτη, ἧτις οὐ μόνον τῷ «Κουρβελῆσι» ἀποδίδεται, ἀλλὰ ἀναπαύσθη τῇ Ἄλθανικῇ: τὸ ὄνομα «Κ ο ὑ ρ β α ἢ Κ ο ὑ ρ β ε λ ἔ σ ι» ὅτι σημαίνει πετρώδη τόπον, ὑποδηλοῦται καὶ ὑπὸ τῆς παρ' Ἄλθανοῖς τοῦ λίθου ὀνομασίας, ὅς Σκιπιστὶ καλεῖται «Κ ο ὑ ρ» καὶ «γκούρ» εἰς ταύτην τὴν ῥίζαν προστιθεμένης τῆς καταλήξεως «β α», γίνεταί «Κ ο ὑ ρ β α». Ὅτι δ' ἡ λέξις «Κύρ-

β α» ἦν ἐν χρῆσει καὶ παρὰ ταῖς μυθολογικαῖς ἐποχαῖς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους πολὺ πρὸ τοῦ Ὀμήρου, ἀποδεικνύεται ἐκ Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου λέγοντος τάδε: «Τριόπας (ἐκ Ῥόδου) πλεύσας εἰς Κερίαν κατέσχευ ἀκρωτήριον, τὸ ἀπ' ἐκείνου Τριόπιον κληθὲν· οἱ δὲ λοιποὶ τοῦ Ἡλίου παῖδες, διὰ τὸ μὴ μετασχεῖν τοῦ φόνου, κατέμειναν ἐν τῇ Ῥόδῳ, καὶ κατόκησαν ἐν τῇ Ἰαλυσίᾳ, κτίσαντες πόλιν Ἀχαΐαν, ὣν ὁ πρεσβύτερος Ὀχιμος βασιλεὺς ἐγχευε μίαν τῶν ἐγχωρίων νυμφῶν Ἠγητορίαν, ἐξ ἧς ἐγέννησε θυγατέρα Κυδίπην, τὴν μετὰ ταῦτα «Κυρβίαν» μετονομασθεῖσαν, ἣν γάμος Κέρκαρος ἢ ἀδελφὸς διεδέξατο τὴν βασιλείαν. Μετὰ δὲ τὴν τούτου τελευτήν διεδέξαντο τὴν ἀρχὴν οἱ υἱοὶ τρεῖς Λίνδος, Ἰάλυσος, Κάμειρος. Ἐπὶ δὲ τούτων γενομένης μεγάλης πλημμυρίδος ἐπικλυθεῖσα ἡ «Κύρβη» ἐρημος ἐγένετο· αὐτοὶ δὲ διεῖλοντο τὴν χώραν, καὶ ἕκαστος ἐαυτοῦ πόλιν ἠμῶνυμον ἐκτίσεν» (βιβλ. εἰ. §. 57 σελ. 224—225. τόμ. 6, ἔκδ. Λειψίας 1829). Ἄρα καὶ ἐν Ῥόδῳ ὑπῆρξε κατὰ τοὺς παναρχαίους χρόνους, καθ' οὓς ἔζων οἱ Ἰελασγοὶ, χώρα «Κύρβα» λαβούσα τὴν ὀνομασίαν παρὰ τῆς βασιλείσεως, τῆς ἐπικλυθείσεως «Κύρβης», ἐρημος δ' ὕστερον γενομένη διὰ πλημμυρίαν ἐνταῦθα κατάδηλος ἢ ἡμοιότης τῶν παραδόσεων τῆς τε Σκιπικῆς καὶ Ῥοδιακῆς ἐν ἀμφοτέροις ταῖς χώραις ἀπαντῶσαι καὶ χώραι «Κύρβα» καὶ ταυτότης αἰτιῶν, ἐξ ὧν προῆλθεν ἡ ὀνομασία: ἦτοι γυνὴ παρίσταται τὸ αἶτιον τοῦ ὀνόματος καὶ εἰς τὰς δύο.

§ δ'. Φυσικῶ τῷ λόγῳ λοιπὸν ἐνταῦθα ὁ νοῦς τοῦ ἐπιστήμονος ἐρευνητοῦ ἄγεται νὰ ἐρωτήσῃ: πῶθεν ἢ περιεργος αὕτη ἡμοιότης καὶ μάλιστα εἰς ἐκείνους τοὺς παναρχαίους χρόνους, οὐ μόνον τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν μυθολογικῶν παραδόσεων; Τυχαίως τὰ τοιαῦτα οὐ προέρχονται· ὑπάρχουσι λόγοι, καὶ λόγοι σπουδαῖοι, τοῦ τοιοῦτου ἐθνολογικοῦ φαινομένου. Ἀλλὰ μήπως μόνον αὕτη ἀπαντᾷ ἡ ὀνομασία παρὰ τε τοῖς Σκιπιαῖς (Ἄλθανοῖς) καὶ παρὰ τοῖς Ἰελασγοῖς, προγόνους ἀναμφισβητήτως τῶν Ἑλλήνων; Τὸ ἐπάνω μὲν τῆς παρὰ τῷ Δωδωναίῳ Μαντεῖῳ σεβομένης «Διῶνης», καθ' ὅ ἐπεκαλεῖτο «Βαυῶ» αὕτη ἀπαντᾷ καὶ σήμερον ἐτι παρὰ τε τοῖς Ἄλθανοῖς καὶ ἑλλήσιν Ἡπειρώταις, ἀμφοτέροις καλοῦσι τὴν γοαίαν, γυναικῆ «Βάβω» ἐπὶ τὸ τραγυτέρον καὶ ἀγροικότερον «μ. π. ἀμ. π.» καὶ ἄλλα πλεῖστα ἐρευνητῶν εἰς δύναται νὰ εὕρῃ, ἰδίᾳ δὲ τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεύονται διὰ τῆς Σκιπικῆς (Ἄλθανικῆς) ἐναργέστατα καὶ συνεπῶς ἐπιστημονικώτατα· ἐνταῦθα περιορίζομαι μόνον εἰς τὸ ὄνομα τῆς θεᾶς τοῦ λόγου καὶ τῆς Σοφίας, «τῆς Ἀθηνᾶς», οὕτινος ἡ παραγωγή τοσαῦτα παρέσχε πράγματα τοῖς γλωσσολόγοις ὡς ἄλλοι μὲν ἐκ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ «N ε ἴ θ» θέλουσι παράγεσθαι, ἄλλοι δ' ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ «α ἰ θ ᾶ ν», τὸ σημαῖνον ἰσχυρῶν, ἢ ἀπὸ τοῦ θεν ᾶ «τὸ σ κ ἔ π τ ε σ θ α ἰ» (Creuser's) Symb. u. Mytholog. σελ. 448) Κοντογ. ἑλλην. Μυθολογ. σελ. 33) καὶ ἄλλοι ἄλλοθεν μόνη δὲ ἡ Σκιπικῆ παρέχει ἐρμηνείαν, ὡς ἄριστα συνῆδουσαν τῇ ἑλληνικῇ περὶ τῆς θεᾶς ἑνώϊα. Κατ' αὐτὴν τὸ ὄνομα «Ἀθηνᾶ» φαίνεται σύνθετον

ἐκ τῶν δύο ὄρων: «κ ᾶ»—«θῆν», ὡς ὁ μὲν πρῶτος σημαίνει, «ἔχει», ὁ δὲ δεύτερος «λόγον», καὶ τῶντι ἡ θεὰ, ὡς γνωστὸν, ἀλληγορεῖται εἰς τὸν λόγον καὶ τὴν σοφίαν, καὶ συμφωνεῖ οὕτω πληρέστατα ἢ ἐννοία, ἢ παρ' ἑλλήσιν ἀπαντῶσα περὶ αὐτῆς ἢ δὲ ἐναργῆς ἐρμηνεία ἀποδεικνύει τὸ ἀληθές αὐτῆς· ὅτι δὲ πολλάκις ἀπαντῶσι δύο ῥίζαι ἐφ' ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ τύπῳ λέξεως, ἐπραγματεύθη ὁ πάντ' ἄριστος ἐν Κ]πόλει Καθηγητῆς, κ. Μ. Παρανίκας ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ Κ]πόλεως. (ἴδε τόμ. Η'. 1873—74. σελ. 1—2 κεξ Στοιχ. Γλωσσολογ.) ἐκ τῶν συγκροτούντων τὸ ὄνομα «Ἀθηνᾶ» δύο ὄρων ὁ πρῶτος τῷ χρόνῳ εἰς τὰ στόματα τῶν ἐξηγουομένων ἑλλήνων ἀπέβηκε τὸ τραγυτῆς προφορᾶς, καὶ τὸ «κ ᾶ π α» ἐξεπνευματίσθη, καὶ ἐγένετο τὸ ψιλὸν πνεῦμα καὶ οὕτω κατάντησεν ἄ, ὁ δὲ β'. ἐτρέψατο τὸ εἰς η, καὶ οὕτω φυσικώτατα ἐγένετο «θ η ν», καὶ συνθέσει «Ἀθηνᾶ» καὶ μετὰ τῆς καταλήξεως α α «Ἀθηνᾶ», καὶ συναίρεσει Ἀθηνᾶ· τὸ αὐτὸ δύναται τις εἰπεῖν, καὶ περὶ τῆς Ἀφροδίτης, ἧς τὸ ὄνομα κατὰ τὸ Σκιπικὸν ἰδίωμα ἐστὶ σύνθετον ἐκ τοῦ «ἄ φ ρ» τοῦ δημηριοῦ ἄφρα (πλησίον) καὶ τοῦ «δ ἰ τ» (ἡμέρα) ἄφρ—δ ἰ τ η, πλησίον τῆς ἡμέρας: καὶ τῶντι ὁ ἀστὴρ «Ἀφροδίτη», κοντὰ τὴν αὐγὴν, ταῖς «κ ο τ α υ γ α ἰ ς» κοινῶς φαίνεται εἰς τὸν ὄριζοντα, ἢ εἰς τὰ γλυκοχαράγματα γίνεταί ἐπιστητὴ λίαν ζωηρῶς ἢ καλλονῆ τῆς φύσεως, ἣν παριστᾷ ἢ Οὐρανία Ἀφροδίτη· περὶ δὲ τῆς Πανδήμου οὐδεὶς ὁ λόγος ἐνταῦθα. Ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν ὀνομάτων τῶν θεῶν ἐπραγματεύσατο ἐπιστημονικῶς ὁ περὶ τὰ τοιαῦτα δεινός, Θωμάς Πάκης, καὶ ἐδημοσίευσεν τὰ περὶ τούτων ἐν τῇ κατὰ τὴν Ἑλλάδα τῷ 1846 περιηγήσει του εἰς τὴν ἐφημ. «Ἀθηνᾶν» (ἴδε Ἀριθ. 1302 2 ἢ Μαρτίου 1846. καὶ Βρετοῦ Ἱστορικὴν ἐκθ. τῶν ἐν Σικελίᾳ Ἄλθανικ. Ἀποικιῶν). ὅθεν ὁ ἀναγνωστὴς παραπέμπεται ἐκεῖσε διὰ τὸ ἐπιτομον.

B'.

§ α'. Περὶ δὲ τῶν σχέσεων μεταξὺ τῆς παναρχαίου Αἰολικῆς καὶ Δωρικῆς ἀφ' ἐνός, καὶ τῆς Σκιπικῆς ἀφ' ἑτέρου, ἐκτενῆς πραγματεία δύναται νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ὑπῆρχον στενότατα τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλας, ὅπως καὶ πρὸς τὴν μεταγενεστέραν Ἑλληνικὴν· τὰ στενὰ θρία τῆς πραγματείας ταύτης δὲν ἐπιτρέπουσι τοιοῦτον τι ἐνταῦθα, ὅθεν ἐπαφίεται τῷ χρόνῳ, τῷ τὰ πάντα ἀνευρίσκοντι, κατὰ τὸν εἰπόντα σοφόν, ἢ σύνταξις τοιοῦτου πονήματος, λίαν ἄλλως τε συντελεστικοῦ πρὸς τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος, εἰς ὃ μέγα συμβάλλεται καὶ ἡ ἱστορικὴ ἀνέλιξις τῆς σημασίας τῶν λέξεων, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται ἡ διαφωτιστικὴ πολλῶν σκοτεινῶν σχέσεων τῶν ἐθνῶν πρὸς ἀλλήλας, καὶ τῶν διαφορῶν αὐτῶν φυλῶν ἢ φυλετικῶν διακλαδώσεων, ὡς ἐν παραδείγματι ἡ λέξις «σ ι ε γ κ ο ῦ ν α» καὶ οὐδ' «σ ι ε γ κ ο ῦ ν ι» ἧς ἐνταῦθα μόνη ἐπιχειροῦμεν τὴν ἀναλύσιν καὶ ἱστορικὴν ἀνέλιξιν πρὸς ἐνδείξιν τῶν ὧν διεσχυρίζομεθα γλωσσολογικῶν θέσεων, τῶν σφόδρα ἐπιδρωσῶν εἰς τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην διατύπωσιν τῆς λύσεως τοῦ «σκιπικῶ» ζητήματος.

§ β'. τὸ ὄνομα τοῦτο ἐν Ἰταλικῶν «seguino» καὶ «seguno», καὶ σημαίνει περιβόλαιον ἐκ δερμάτων πρὸς τὰ ἐξωτὴν τρίχα ἐχόντων, σύνθηες παρὰ τοῖς ποιμενικοῖς λαοῖς ἢ νομάσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοιοῦτοις ἀμφιεννυμένοις πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῆς βροχῆς. Τὸ τοιοῦτον ἑλληνιστὶ «βύρσα» ἐλέγετο φορούμενον ὑπὸ τῶν ἀγροίκων λαῶν τῆς Ἑλλάδος, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Παυσανίας λέγων «λέγεται δὲ καὶ ὡς οἱ πρῶτοι τῶν νένταυθα ἀνθρώπων αὐτόχθονες ἦσαν, ἐσθῆτα δὲ οὐκ ἐπιστάμενοι πῶ ὑφαίνεσθαι σκέπην πρὸς τὸ βίγος, θηρίων δέρματα» ἐποιοῦντο ἀδέψητα, τὸ δασύ τῶν δερμάτων εἰς τὸ ἐκτός ἢ ὑπὲρ εὐπρεπειᾶς ἐκτρέποντες· ἐμελλεν οὖν κατὰ τὸ αὐτὸ ἢ ταῖς «βύρσαις» καὶ ὁ χρώς σφίσι ἐσσεσθαι δυσώδης» (Παυσαν. Φωκικ. X. XXXVIII. 3.— Ἀρκαδικ. VIII. σελ. 75 τόμ. Β'. Τάουρνις.— ἴδε καὶ Πλάτων. Κριτ. σελ. 53. Ἀριστοφ. Νεφέλ. 72. καὶ σχόλ. Σφήκ. 444.— Λουκιαν. Τίμων ἢ μισάνθρωπ. 12.— Λεξικ. ἀρχαιολογ. Σμῖθ ἐν λέξει διφθέρα μεταφρ. Πανατζῆ. σελ. 290.) ἔλαβε δὲ τοῦτο ἡ Σκιπικὴ παρὰ τῆς Ἰταλικῆς· διότι οὐ μόνον παρ' αὐτῆς ἔλαβε λέξεις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς Γαλλικῆς, Γοθτικῆς, Λατινικῆς, καὶ Ἑλληνικῆς ὡς ἐσχάτως καὶ ἀπὸ τῆς Τουρκικῆς.

§ γ'. Τοῦ γένους τούτου λοιπὸν τῶν περιβολίων (tambaro) διακρίνονται παρὰ τοῖς ἑλλήσιν Ἡπειρώταις καὶ Ἀρβανίταις τρία εἶδη. α. ἡ «μπερούτσα» (Beruza Ἰταλιστὶ), συνήθεις παρὰ τοῖς «Λιὰμπιδες». β. ἡ «σεγκούνα» (seguna Ἰταλ.) καὶ γ. τὸ «ταλαγάνι», σύνθηες τοῦτο παρὰ τοῖς ἑλλήσιν Ἡπειρώταις· τούτου δὲ ἀπαντῶσι δύο διαγράμματα ἢ σχέδια ἐν χρῆσει τὸ κυρίως «αταλαγάνι», ἰδίᾳ παρ' Ἰοαννίταις ἄλλοτ' ἐν χρῆσει, καὶ τὸ λεγόμενον «κοντοταλάγανον», καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐκάλυπτεν ὑλόκληρον τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι κνημῶν ἢ τῶν γονάτων· τὸ δὲ κοντὸν μέχρις ὀσφύος τοῦ τελευταίου τούτου ποιοῦνται χρῆσιν καὶ ἐν Πελοποννήσῳ νῦν πολλαχού. Καὶ τὰ τρία ταῦτα εἶδη διαφέρουσιν ἀπ' ἀλλήλων κατὰ τὴν διατύπωσιν (formulam) καὶ ἢ μὲν «Beruza», πρὸς τὰ ἐξωτὸς τοὺς κροσσούς ἔχουσα ἐστὶ τὸν χειμῶνα χρησιμωτάτη, ἐπειδὴ ὁ φορῶν αὐτὴν οὐ βρέχεται παντάπασιν ἐσωτερικῶς, τῶν κροσσῶν ἐχόντων τὴν ιδιότητα νὰ διοχετεύσῃ πρὸς τὰ κάτω τὸ νερὸν τῆς βροχῆς, ὥστε νὰ χέεται ἐκτός τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὕτως ὁ ὀδοιπορῶν ἢ ὁ εἰς τὰ ὄρη καὶ τοὺς λόφους τὰ ποίμνια βόσκων ἐκκαίρῳ βροχῆς δὲν ἀναγκάζεται νὰ καταφεύγῃ πούποτε.

Ἡ ἐφεύρεσις τοῦ εἶδους τούτου ἀποδίδεται τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ ἀποίκους ἀπὸ Σκενδέριμπετ Ἄλθανοῖς, καὶ ἰδίᾳ τοῖς ἐν «peruzzi», ἐξ ὧν καὶ τὸ ὄνομα ἔλαβεν, ὡς περ καὶ τὸ ἕτερον εἶδος «seguna», ὅπερ ἄνευ κροσσῶν οὐτ' ἔσθην, οὐτ' ἔξωθεν, ἐκ τῶν ἀποίκων τούτων Ἄλθανῶν ἔσχε τὴν τε καταγωγὴν, τὴν τ' ὀνομασίαν· ἀλλὰ καὶ αἱ Ἄλθανικαὶ «σκάλτσαι», αἱ λεγόμεναι «πρίντζιναις», ἐξ Ἰταλίας ἔσχον τὴν ἀρχὴν καὶ δὴ ἐκ τῶν ἐν «Πρίντζι» Ἄλθανῶν, ὧν καὶ φέρουσιν τὸ ὄνομα· διότι τὸ ὄνομα «Κάλτσα» καὶ προσθήκη τοῦ σ «σκάλτσα» (ἐν Ἡπειρῷ ἄνευ τοῦ σ «κάλτσα» λέγουσι) λατινικόν ἐστὶ «Calceus», ὡς γινώσκουσιν οἱ πάντες. Σημειωτέον δὲ ὅτι κατὰ

τούς παρελθόντας αιώνας ή Ηπειρος εξ Ιταλίας εφορίζετο άπαντα τά είδη τών έμπορευμάτων. Περί τούτου πολλάκις έγγραφεν ο σοφός φίλος μου κ. Π. Λάμπρος, και δή έσχάτως έν τῷ «Παρνασσῷ» ο καλός κάγαθος αυτού υίός κ. Μιχαήλ Λάμπρος περιορισθείς εις μόνους τούς Ηπειρωτικούς ένεπιγράφους «Μαστραπάδες» (ιδε Παρνασ. τόμ. Ζ'. τεύχ. Γ'. σελ. 269—273. 31 Μαρτ. 1883).

§ δ'. Τό γενικόν Άλθανικόν όνομα τών περιβολαίων τούτων έστι τό «κάππα», είδικά δέ τά «μπερούστα», «σεγγούνα ή σεγκούνα», και τό «ταλχάνι». Τού «κάππα» δέ προσεκβολή έστι τό «καππότα», αλλά τούτο κάκεινο εκ τού Ιταλικού τήν καταγωγήν έσχον, κατ' έμέ κριτήν.

§ ε'. Εκ πάντων τούτων εξάγεται ότι τό όνομα «σεγκούνα» και ούδέτ. «σεγκούνη», χρήσιμον παρ' Άλθανίσι γυναιξίν, ούκ έστιν Άλθανικόν κυρίως, ως φρονεί ο κ. Παναγιωτόπουλος, αλλά δάνειον τοίς Άλθανοίς υπό τών Ιταλών, μεθ' ών άνέκαθεν διά τό γειτονικόν, άλλ' ίδιε από τής έποχής του Σκενδέρμπεη, πολλήν τήν έπιμιξίαν και συγχάς τās έμπορικās και τās πολιτικās σχέσεις είχον, πλείσται δέ οσαι Άλθανικαι άποικίαι ήσαν έν τε τῇ Σικελίᾳ και τῇ Ν. Ιταλίᾳ και νύν έτι τό πλείστον διατηρούμεναι εκ τούτων έπανήλθον έν τῇ Ηλείᾳ τινές και συνέστησαν κάμην τινα, ως γνωστόν.

§ ς'. Όσαύτως τό όνομα «βρανάς» ού παράγεται παρὰ τῷ Άλθανικῷ «βρανά», τῷ σημαίνοντι τόν ουρανόν, καθά λέγει ο κ. Παναγιωτόπουλος, αλλά παρὰ τῷ έπιθέτῳ «βράνος», όπερ άπαντᾷ έν Ηπειρῷ ως έπωνυμιον, οίον, Κίτσο—βράνος—Νικόλα—βράνος εκ τούτου δ'έγένετο τό «βρανάς», ως τό φαγᾶς, τρεσᾶς, χειλᾶς, δημᾶς, και τὰ όμοια έν τῇ ελληνική· έπίσημος οίκογένεια «Βρανάδων» ύπῆρξε και έν Βυζαντίῳ πολὺ πρό τῆς αλώσεως αὐτοῦ υπό τών Τούρκων· ότι δέ τό όνομα Άλθανικόν ούκ έστιν, άποδεικνύει και ή παρ' Άλθανίσι μετατροπή του ελληνικού τύπου, «βράνος», εις τόν «Βρενός», ως λέγουσιν αὐτοί «Βρενούζ' άγᾶ», τόν Βρενός, τουρκαλθανόν. Βλέπομεν λοιπόν καθαρά ένταῦθα τήν μετατροπήν του τύπου (formulae) «βράνος» εις τόν τύπον «βρενός», οὐ τό τελικόν σ οί Άλθανοί προφέρουσιν ως ζ' τοιαύτας μετατροπᾶς όνομάτων ελληνικῶν, ένα μῆ είπω στρεβλώσεις, δύναται τις έρευνῶν νά εῦρη έν τῇ Άλθανική πλείστας δσας, ως π. χ. τόν «Κυριάκον» άνευρίσκει έν τῷ Άλθανικῷ ιδιωματι· «Κύρκον» ποὺ νά φαντασθῆ κανείς Κυριάκον, πρὸς θεῶν Όλυμπίων; τόν «Νικόλαον» μετατρέπουσιν εις «Κόλιαν», τόν «Χρίστον», εις «Κίτσον» κλ. κλ. Κατ' αὐτόν τόν τρόπον τότε προαγόμενος τις δύναται νά παραδεχθῆ, ότι και τό όνομα «Αθάρων» μετατρέπη εις τόν τύπον «Αρβανιτών» επειδή δέ οί Αθαροι, κατά τό χρονικόν του Μχαϊριᾶ, και εις Κύπρον ένεφανίσθησαν, τότε πάνω εύκόλως φαίνεται καταληπτόν, πῶς Άλθανοί κατά τόν κ. Σάθαν, εύρέθησαν εις Κύπρον τόν ε'. π. Χ. αιώνα, όπερ και ο κ. Παναγιωτόπουλος έως παραδέχεται ως βέβαιον. Άλλ' ο σοφός φίλος μου κ. Δή-

μιτσας έν τῇ «Παλιγγενεσίᾳ» άπέκρουσε τήν τοιαύτην τών Άλθανῶν έν Κύπρῳ άποικίαν κατά τόν ε'. π. Χ. αιώνα, ως λέγει ο κ. Σάθας, και διά μακρῶν κατέδειξε τό άνωπόστα-τόν τῆς ύποθέσεως ταύτης· οὐδαμῶ γάρ του χρονικῷ του Μχαϊριᾶ άπαντῶσιν Άλθανοί, ως εξ ίδίας άναγνώσεως του χρονικῷ τούτου, όπερ μετὰ χείρας ἤδη έχω γράφων, έπίεσθη, παρεκτός εάν παραδεχθῶμεν μετατροπήν, ένα μῆ είπω εξάλλοίωσιν του τύπου «Αθαρος» εις τόν τύπον «Αρβανος» και προσεκβολῆ «Αρβανίτης» επί τό Έλληνικώτερον, ως άνωτέρω είπομεν· αλλά τότε τί γίνονται τὰ είδικά όνόματα και κυριολεκτικά «Σκίπ, Σκιπιρί», και «Σκιπιτάρ», οίς αὐτοί έκυτούς καλοῦσιν οί Σκιπιτάροι; τί σχέσιν έχουσι ταῦτα τῶ τών Αθάρων όνόματι; Όλους παρασάγγας άπέχει ο Σκιπιτάρ του Αθάρον εκ τούτου καταφαινεται τό κακόζηλον τῆς μετατροπῆς, και τό τολμηρόν τῆς εικασίας, ήτις πάντοτε έπιτυχῶς οὐ βάνει· μόνη διεξοδος εκ τών άτραπῶν τούτων, εις άς τολμηρῶς ένίστε εισέρχεται τό άκρόεστον και άπληστον τῆς έπιστημονικῆς έρεύνης—μόνη, λέγω, διεξοδος μένει ή τών Βυζαντινῶν ύποστήριξις, αλλά δύναται τις νά έρείδηται επ' αὐτῶν έπιστημονικῶς και κατά συνέπειαν βασίμως έν πᾶσιν; Άλλά δεδόσθω, ότι έν πᾶσι δύναται τις νά έρείδηται έπιστημονικῶς επί τών Βυζαντινῶν, ως έχόντων τό κύρος και τήν αὐθεντείαν επί τῆς τών τοιούτων ζητημάτων λύσεως,—έπιτρέπεται ή κατά τό δοκοῦν μετατροπή τῶν παρ' αὐτοίς έθνικῶν όνομάτων; ή ύψηλή έπιστημονική Κριτική πολὺ τό δυσχερές έν τούτῳ τῷ ζητήματι παρέχει· λίαν δέ περαιομένους τοίς μίτους και τοίς στήμονας τῆς έρεύνης έπιτείνει πρὸς εξύφανσιν ύποθέσεων, μῆ δυναμένων συμπεριλαβεῖν άπαντας τοίς πρὸς διασκευήν Ακαδημαϊκοῦ περιβολαίου αναγκαιοῦντας όρους.

Ἐγγραφον έν Κάμπῳ Αθῆας κατά μεσοῦντα Αὐγούστου του 1884.

Ο εξ Ηπειρου ΘΩΝΑΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΜΙΑ ΛΕΞΙΣ ΠΕΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ἡ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ή κοινῶς Σ α λ ο ν ι κ η, είναι ή άρίγνωτος και τὰ μάλιστα πολυροίτητος πόλις τῆς Μακεδονίας. Ἡ πόλις αὐτή καλεῖται παρὰ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ και τῷ Σουίδῳ (έν λ. Θεσσαλονίκη, ότε μέν Θεσσαλονίκη, ότε δέ Θετταλονίκη και παρὰ Στράβωνι Θεσσαλονίκη και Θεσσαλονίκεια και παρὰ Πολυδευκεί 34, 12 και Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ Αγάθῃ, άπαξ δέ Θεσσαλονίκεια, και τελευταίον έν τινι έπιγραφῇ Θεσσαλονείκη ιδ. πλείονα έν Pape's Woerterbuch der Eigennamen ένλ. Θεσσαλονίκη και κατά τόν άριθμόν τῶν ένόικων και τό έμπορίον εξεταζομένη ή Θεσσαλονίκη τάσσεται μετὰ τήν πόλιν του Κωνσταντινου, μεθ' ήριζε με-

ται τήν φήμην, ότι κέκτηται τὰ ώραίατατα όθωμανικά τεμένη (τσαμιά), άτινα τό πριν άπαντα έκκλησίαι οῦσαι υπέμειναν τās τρομεράς θυέλλας, ύφ' ών ή άρχαία Θέρμη, ή Αλία κατ' επανάληψιν έχειμασθη. Ἡ άπηνεστάτη όμως μοίρα επηνέχθη αὐτῇ υπό του αυτοκράτορος Θεοδοσίου, μετὰ δέ ταῦτα έμείνοντο έν αὐτῇ ταῦτη οί χριστιανοί Νορμαννοί πῦρ και σιδήρον φέροντες και τέλος οί Όσμανλίδαι άπηνέγκαντο αίματηράν συγκομιδήν έντός και έξω τῶν τειχῶν αὐτῆς. Ἦτο τό έτος 1430, ότ' επεφάνη πρό τῶν πυλῶν τῆς Θεσσαλονικῆς ο Σουλτάνος Μουράτ ο Β' (διότι Θεσσαλονίκη έκκληστο ή πόλις από του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ήν ο μέγας οὗτος δορυκλήτωρ έπωνόμασεν εκ του όνόματος τῆς άδελφῆς του Θεσσαλονίκης, συζύγου του Κασσάνδρου και μητρός του Αντιπάτρου και άπέσπασεν αὐτήν πρὸς τό τότε αξιολόγως αὐξανόμενον όθωμανικόν κράτος. Ἡ Θεσσαλονίκη άνήκε τότε τοίς Ένετοίς οίτινες κατεκτήθησαν αὐτήν από τών Βυζαντινῶν. Αὐτόδηλον δ', ότι οί Γιανισάροι παντί σθένει έμόχησαν όπως τόν θριζμθόν των καταστήσωσι τὰ μάλιστα διαφιλή στραγῶν και πυρκαϊῶν. Οί περιωθέντες λοιπόν κάτοικοι (μικροῦ δειν άπαντες) σύν γυναιξί και τένοισ ύψέ μετ' αμα ν θ α ν ο τ ε ς τ ῆ ν ε λ ε υ θ ε ρ ί α ν (κατά τήν ώραίαν ρῆσιν του Αισχίνου) ήχθησαν υπό τήν δουλείαν, ει και ο Σουλτάνος πολλούς τῶν δυστήνων τούτων επανελύτρωσε στρέψας μικρόν τήν προσοχήν αὐτοῦ εις τήν πόλιν. Πλήν άλλ' όμως ικανός χρόνος ένεμεινεν, ώστε ν' αναλάβῃ αὐτή τήν νῦν σημασίαν. Έν τούτοις ο Μουράτ άλλως πως εξήμχρτεν εις τόν καταδικαστευόμενον τούτον τόπον, άτ' επιτάξας τήν αὐτόθεν μετακομιδήν εις τήν ιδίαν μητρόπολιν (Αδριανούπολιν) χιλίων ογκολίθων μαρμάρου, όπως εκ του ύλικῷ αὐτοῦ επιτελέσῃ μεγαλοπρεπεῖς οικόδομας. Μόνον δ' αί έκκλησίαι, ως έφημεν ειπόντες, παρέμειναν άνεπαροι, διότι έμειλλον νά μεταποιηθῶσιν εις όθωμανικά τεμένη. Τινές τῶν ναῶν αὐτῶν κατά τούτον τόν τρόπον ενήλλαξαν τρίτον ήδη τόν προσρισμόν των, άν δηλον ότι εχεται αληθείας ο τῶν αρχαιολόγων διάχυρισμός, καθ' ον ο τόπος, όπου ταῦν κείται τό Έσκί-Τσαμί ήτο έν τῇ αρχαιότητι τόπος καθωσιωμένος τῇ Θερμαϊκῇ Αφροδίτῃ και πάλιν άλλο όθωμανικόν τέμενος ύπάρχει, ένθα λέγεται διασκευασθέν υπό του Τραϊανῷ τό ιερόν τῆς ποτε πασιθρυλήτου λατρείας (αὐτόσε μετανεχθείσης) τῶν έν Σαμοθράκῃ μυστηρίων τῶν Κασβείρων. Αναντιλέκτως και τὰ δύο περι ών ο λόγος μνημεία διεγειροῦσι τό ιστορικόν άμα και αρχαιολογικόν διάφορον. Απο τῆς θαλάσσης ήρωμένη ή Θεσσαλονίκη, ή δικήν άμφιθεάτρου εξέχουσα επί τῷ ὄρει Κορτίω φ, παρέχει-

ται γραφικήν εικόνα, ήτις λαμβάνει πολλήν τήν έπίδοσιν εκ τῶν λευκανθῶν και εύρυν χωρῶν περικλειόντων περιβόλων, ών τήν τελευταίην άποτελεῖ επί του ύψους τό παλαιόν φρούριον όπου ποτε καιροῦ εκειτο ή άκρόπολις, έν φ' ή τὰ νῦν τοιαύτη στερεῖται στρατιωτικῆς σημασίας ταῦτό δ' ισχύει και περί του περιβόλου. Έάν τις πρὸς τοῦτους λάθῃ ύπ' ύψει δάσος ιστῶν πλοίων, όπερ ολίγον μόνον μεθ' ήμέραν φωτίζει τὰ στελέχη του, επειδή κατ' ένιαυτόν καταπλέουσιν εις τόν λιμένα υπέρ τὰ τρισχίλια άκτοπλοϊκά σκάφη και πολλὰ εκατοστύς διαποντίων μεγάλων πλοίων, θέλει κατανοήσει καθόλου τήν έσωτερικήν ολιγορίαν, τήν ρυπαρίαν τήν ειθισμένην ταίς τουρκικαίς πόλεσι (διότι οὐδέποτε τό έσωτερικόν τῶν τουρκικῶν πόλεων αντιστοιχεῖ πρὸς τήν μαγευτικῇ εξωτερικήν θείαν άλλ' εις προσόμοιοι πρὸς μωρούς άνθρώπους λαμπροφροῦντας) και πολλὰ άλλα σκερά. Παρεκτός τούτου ή Θεσσαλονίκη είναι διαδόητος επί άκολασίᾳ τῶν κατοίκων, οίτινες σύγκεινται εξ Όθωμανῶν, Έλλήνων και τῶν καλουμένων Ισπανῶν Ισραηλιτῶν, μικροῦ δειν κατ' Ισας μοίρας. Έάν, λέγει ο υπατριδης κ. Λερχεμφελδ¹, υπολάβωμεν ένα έκαστον τῶν τριῶν πληθυσμῶν άνερχόμενον εις εικοσιπεντακισχίλιας ψυχάς, έχομεν ολικόν πληθυσμόν επτά μυριάδων και ήμισείας, άριθμόν οὐδαμῶς ηύξημένον. Παρὰ δέ τὰ καλλιπρεπῆ τεμένη οὐδέν διεγειρεί τήν περιεργίαν, ή αί πολλὰ Συναγωγῶν αί, άριθμοῦμεναι υπέρ τῆς δύο δωδεκάδας. Καί πράγματι οί Ιουδαίοι οὔτοι άποτελοῦσι τήν μεγίστην έννογραφικήν αξιολόγητα τῆς πόλεως και ή έπίδρασις αὐτῶν επί τόν βίον και τὰ έπιτηδεύματα τῶν υποδεεστέρων στρωμάτων (άν άρα επιπλαθῆς ή ωφέλιμος) καθίσταται άναμφισβήτητος. Οί γενάρχοι τῶν Ισραηλιτῶν αὐτῶν, ως δὴ γνωστόν, μετηνάστευσαν τῷ ΙΕ' αιώνι εξ Ισπανίας, ένθα ή ίε ρ α έ ζ ε τ α σ ι ς καθίστα πως άπόρητον τήν διατριβήν αὐτῶν. Άλλοι δέ τούτων μετόφησαν εις τās λοιπῆς παραλίαις του Αεβάντε και εις τό έσωτερικόν τῆς Τουρκίας. Όπως δ' εξωτερικῶς διαστέλλονται διά του άνεξαλείπτου τύπου από τῶν άλλων, τῶν κατά τήν Ανατολήν συνοικούντων, καταδεικνύονται οί Σπανιόλοιοι οὔτοι κατ' οῦσίαν ως παντελῶς διατηρηθεῖσα φυλή, ή οὐδέ κατά κερκίαν άποκλίνασα παντάπασιν από τῶν παλαιῶν αὐτῆς ήθῶν, έθίμων και θεωριῶν του βίου. Ότι δ' ή πόλις κατά τάλλα ολίγα παρέχει τὰ θείας ζῆλα, μόλις κρίνεται μνήμης επάξιον· διότι τῆρχαῖα λείψανα ως τό πλείστον χρησιμεύσαντα εις νέα οικόδομήματα, οίον τὰ Προπύλαια του αρχαίου Ιπποδρόμου, οί κίονες του προνάου του κατ' εικοτολογίαν ναοῦ τῆς Αφροδίτης, ή άψίς του Κωνσταντινου κλπ. μικροῦ δειν ήρημώθησαν και ένεκα του συρρετοῦ του λιμένας δέν έχει τις άνάγκην νά μεταβικήν εις Μακεδονίαν. Έντεῦθεν ο κ. Λερχεμφελδ νομίζει περτωθεῖσιν τήν άρήγησιν τῆς κατά θάλασσαν περιουσεως, τραπεόμενος τήν κατά γῆν άνά-

1) Ἡ Θέρμη παρὰ τὰ όρια τῆς Θεσσαλίας κατά Στράβωνα Ζ' 330 άπόστ. 24 είναι ή μετέπειτα Θεσσαλονίκη. Έκ τῆς Θέρμης δ' έχε τήν επωνυμίαν ο έν μέσῳ Θεσσαλίας και Μακεδονίας Θεσσαλονίκης, ταῦν κόλπος τῆς Θεσσαλονίκης.

2) Καί οὕτω μέν λέγει ο γερμανός περιηγητής πάντῃ ήμαρτημένως, διότι κατά τόν μάλιστα περὶ τῶν τοιούτων έπαίροντα καθηγῆ τῆν κ. Μ. Γ. Δ ή μ ι τ σ α ν ή Θεσσαλονίκη έν κείται επί όρους, άλλ' επί λόφου, πρὸς δυσμᾶς του όρους άνοφουμένου. Τό δ' όρος αὐτό πάλαι μέν εκάλετο Κί σ σ ο ς, νῦν δέ Χ ο ρ τ ι ά τ η ς και οὐλί Κορτίον.

1) Οὐ τὰ περί Θεσσαλονίκης άρηγημένα έν όρθ. 272 τῆς Allg Zeit. ε. ε. έχοντες έν ύψει άναγράφομεν τὰ βραχέα ταῦτα μετὰ τῶν άπαραίτητων διακριτικῶν.

τὴν μακεδονικὴν ἐπικράτειαν. Ἡ περιήγησις λοιπὸν αὕτη κατὰ τὸν σοφὸν Καθηγητὴν, ἀπαιτεῖ τὴν φορὰν ταύτην βραχὺν χρόνον· διότι ὁ μὴ διεισδύων εἰς τὰ πεμπληθῆ προσάρκτια ὄρη, τὰ μικρὰ, ὡς εἰκός, τὸ διάφορον ἐγείροντα καὶ οὐδὲν τὸ σημειωδέστερον κεκτημένα, ἐκλέγει τὴν εἰς Καβάλλαν ἐπάκτιον ὁδὸν, ἣν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις διανύει. Καὶ αὗτις συναντᾷ ὁ περιηγητὴς τοῖς κλασικοῖς ἔχουσιν ὁδοῦ, ἣ παρακολουθεῖ. Καὶ δὴ τὴν διὰ τὰ ἄφθονα μεταλλεῖα χαλκοῦ πάλαι ποτὲ περιώνυμον χαλκιδικὴν χερσόνησον μετὰ τῶν μόνων τοῦ Ἄθωνος ἐπὶ δεξιᾷ καταλείπων χωρεῖ πρὸς τὴν στρατιωκὸν ὁδὸν ἣν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐνεχάραξε κατὰ τὴν εἰς Ἀσίαν στρατείαν. Κατὰ δὲ τὸ ἀσήμαντον Νεοχωρί (τὰ νῦν ἐρείπια τοῦ Νεοχωρίου κείνται, ὅπου ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις αἰ' Ἐννέκ' Ὀδοί, ἀτετῆς Ἀμφιπόλεως πρότερον Ἐννέα Ὀδῶν καλουμένης) ἔχει εἰς τὸν Στρυμόνα, ὅστις τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἶδε τοὺς τριακονταπεντακισχιλίους Μακεδόνας καὶ Ἑλληνας πρὸ τῆς αὐφ' ὕδατων περιρρομένης πύλεως δηλ. Ἀμφιπόλεως διαπεραιουμένους. Ἡ δὲ θάλασσα (ἣρουν ὁ Στρυμόνιος κόλπος) ἀπέχει ἐντεῦθεν ὑπὲρ τὴν ὥραν καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ ὁδῷ ὑψώματος ὅπισθεν τοῦ Νεοχωρίου βλέπει τις ἐκείνην περιστίλβου-

σαν μετὰ τῶν ζοφερῶν νῶτων τοῦ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὁρει δρυμοῦ ἐξόπισθεν καὶ μετὰ τῆς ἰσχυρᾶς ἄκρας κόνου ἐν τῷ ὀρίζοντι πρὸς μεσημβρίαν. Ἐπειτα καταβαίνει ὁ περιηγητὴς διὰ πολυκόμου ἐπιτεροῦς κοιλάδος ἐχούσης ρωμαντικὰ κράσπεδα ὄρεων εἰς πεδῖον, ὅπου αἴφνης ἐπιφαίνεται παρὰ τῇ κώμῃ Πραβίσγτα. Ἡ πεδιάς δ' αὕτη καλύπτεται τέλειον ὑπὸ τελματώδους λίμνης, ἐφ' ἧς τῇ ἀνατολικῇ καὶ ἀρκτικῇ ἄκρᾳ προεξέχουσιν ἀγρίως ἐσχηματισμένα ὄρη ἐν ἐνδελεχῶς ὑψηλοτέροις ἰσοπέδοις. Ἀνὰ μέσον ὄρους καὶ τέλματος ἐπ' ἄρκτον κείται ζώνη καλλιεργημένης γῆς ὅπου εὐρηται πολλαπλᾶ ἀρχαῖα ἐρείπια, ἧτοι θρύμματα ἀνακτόρου καὶ θεάτρου, τάφοι καὶ λευκαὶ στῆλαι μαρμάρου. Εἶναι ἡ τοποθεσία τῶν Φιλίππων¹, (τανῦν ἤρεμος τόπος ἐπαράζει ὡς εἶπεν τὴν τελματώδη ἀτμόσφαιραν καὶ αἰσικαὶ τῶν ἐν προγενεστέροις χρόνοις τεθνεώτων αἰωροῦνται ὡς λεπτὴ ὑμίχλη). Τῷ δ' ἀναβαί-

1) Οἱ Φίλιπποι καὶ Φίλιππος εἶναι ἡ ἐν τῇ Μακεδονικῇ Ὁράκῃ πόλις, ἣν Φίλιππος ὁ Β'. ἔκτισεν ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῆς πόλεως Κρανίδων, ἀτιομημόνευτος καταστᾶσα διὰ τὴν πρὸς τὸν Βρούτον καὶ Κάσιον μάχην 42 π. Χ. Γνωστὸν, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἱδρυσεν αὐτῇ: ἔτει 35 μ. Χ. μίαν τῶν πρώτων χριστιανικῶν κοινοτήτων ἰδ. Lübkers R. I.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΟΥΣΚΙΝ

Ποιητὴς τῆς Ῥωσσίας

νοντι ἐπὶ τὴν ἄκραν τῆς ἀκτῆς ἐξανοίγεται ἐξαπιναιῶς μεγαλοπρεπῆς ἡμίκυκλος κόλπος, ἐφ' οὗ τῷ βραχὺδι κρασπέδῳ κατὰ τὴν προσάρκτιον κλίσιν προσαρτᾶται ἡ πόλις Καβάλα. Ὁ δὲ κυανὸς οὗτος κόλπος μετὰ τῶν προεξέχοντων καταδρῦμων ὄρεων τῆς νήσου Θάσου ἐπὶ τὸ νοτιοανατολικὸν καὶ τὴν εὐρὺ μηχανομένην τελματώδη χώραν τοῦ Νέστου¹, τὴν ἀποτελοῦσαν σχῆμα τοῦ Δέλτα, ἐπὶ τῷ ἀκροτάτῳ ὀρίζοντι πρὸς ἀνατολὰς (ὅπου ἡ μεθόριος γραμμὴ Μακεδονίας καὶ Θράκης) ἀποτελεῖ γραφικωτάτην εἰκόνα. Τελευταῖον κατὰ τὸν Γερμανὸν περιηγητὴν ἡ λευκὴ Καβάλα μετὰ τοῦ καταπεπτωκότος φρουρίου αὐτῆς ὑπεράνω τῆς πέτρας (δηλ. τοῦ βράχου) ἀναμνηστικῶς τὸν δραστηκὸν ἐκείνου Μεγμέτ Ἀλῆν, τὸν ἰδρυτὴν τῆς νέας αἰγυπτιακῆς δυναστείας, ὅστις ἐν τῷ ἡρέμῳ τούτῳ καὶ ἀπομεμονωμένῳ πολισματικῇ τῆς Μακεδονίας εἶδε τὸ φῶς τοῦ κόσμου.

¹ Ἐν Λευκάδι, Ἰανουάριος 1885.

Ν. ΠΕΤΡΗΣ.

ΑΠΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΕΙΣ ΜΟΣΧΑΝ

ΤΑΞΙΔΙΟΝ ΕΝΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

ὑπὸ Α. Ν. ΣΒΟΡΟΝΟΥ.

(Συνέχ. ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Τέλος ὁ Βόρνης, ἀρκούντως γινώσκων τὰ πράγματα καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ βασιλέως τῆς Πολωνίας, ἐπελάβετο τοῦ λεπτοῦ ζητήματος τοῦ Πατριαρχείου, καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ συνδιαλεγόμενος ἐχειροκρότησε ζωηρῶς τὸ εὐσεβὲς σχέδιον τοῦ Τσάρου Θεοδώρου. Ὁ ἐνθουσιασμός οὗτος ἦτο φυσικώτατος, ὁ δὲ ἐπιδέξιος ὑπουργὸς εἶχε προτείνει ἀπροκαλύπτως τῷ Ἱερεμίᾳ (ἃ ἴδωμεν δὲ ἀμέσως μετὰ πάσης εὐλικρινείας) νὰ γείνη ὁ ἀνώτατος πατριάρχης τῆς Ῥωσικῆς ἐκκλησίας. Τοῦτο δὲν ἦτο καλῶς ἡλελογισμένον ὀνειροπόλημα ὅπως δελεάσῃ τὸν πτωχὸν ὁδοιπόρον ὅστις ἐζήτει ἐλεημοσύνας ὅπως ἀνοικοδομήσῃ τὸν μικρὸν ναὸν τὸν ὅποιον οἱ ἀγάδες ἠνείχοντο ἐπὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ τοῦ Φαναρίου; Ἀντὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης ἧτις δὲν εἶχε πλέον ἢ μόνον τὸ ὄνομα τῆς οἰκουμένης, καὶ τοῦ προσκαιροῦ ἐκείνου θρόνου ἐνθα ἐλειτούργει ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν γενετσάρων, τῷ προσεφέρετο δεξιᾷ τοῦ τσάρου ὁ ἐνδοξος θρόνος τῆς Μόσχας, αἱ ἐλεύθεροι μητροπόλεις τοῦ Κρεμλίνου, καὶ τὰ πρωτεῖα ἐπὶ τῆς Ἁγίας Σοφίας τοῦ Κιέβου, νομίμου κληρονόμου τῆς ἐν Σταμπούλ. Ὅπισθεν αὐτοῦ ἦσαν αἱ κεναὶ αἰσικαὶ τοῦ παρελθόντος, ἀμαυρούμεναι ἀπασαὶ διὰ τῆς ἀθλιότητος

1) Καὶ αὗτις ἐπερὶ τὴν Γεωγραφίαν κατ' ἐξοχὴν διατετριπῶς καθηγητῆς κ. Δήμιτσας διαφωνεῖ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ὅδε: «ὁ μὲν Νέστος (Καρρασοῦ) εἶναι ὁ μεθόριος τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης ποταμὸς καὶ ἡ χώρα τοῦ Δέλτα ἐννοεῖται ἡ μεταξὺ τῶν δύο στομίων τοῦ ἀπέαντι τῆς Θάσου εἰσβάλλοντος Νέστου περιεχομένη παραλία χώρα (ἀποτελοῦσα τὸ σχῆμα τοῦ Δέλτα)».

καὶ τῆς δουλείας ἐμπροσθεν δὲ αὐτοῦ εἶχε τὸ μέλλον καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναγεννηθείσης ὀρθοδοξίας. Οὕτως ἡ ἱδρυσις τοῦ νέου πατριαρχείου, ἧτις θὰ παρουσίαζε τοσαύτας δυσκολίας ἂν προὔτεινετο τῷ ἱεράρχῃ τῆς Ἀνατολῆς ὡς ἀντίζηλος θερμὸς, ἐδέχετο τὴν συγκατάθεσιν τοῦ ἀνοίγουσα αὐτῷ ἀπροδοκῆτους δρίζοντας μεγαλείου. Τοῦτο δὲν ἦτο εἰ μὴ ὁ πρῶτος δεξιὸς χειρισμὸς τοῦ Βόρνης, καὶ ὁ Ἑλληνας ἐνόησε μετ' ὀλίγον ὅτι ἡ διπλωματικὴ αὐτοῦ δεξιότης ὑπελείπετο κατὰ πολὺ. Μόλις ὁ ὑπουργὸς τοῦ Τσάρου ἤρπασε τὴν κατ' ἀρχὴν συγκατάθεσιν τοῦ ἱεράρχου ἐπὶ τοῦ ζητήματος, ἐδήλωσε πάραυτα τίνι τρόπῳ κατὰ τὴν ἰδέαν τοῦ κυρίου του, ὁ πατριαρχικὸς θρόνος ὤφειλε νὰ ἰδρυθῇ ἐν τῷ Βλαδμημίρ. Ὁ Ἱερεμίας καταξάνεστη ἀποδεικνύων ὅτι ἡ θέσις τοῦ ἀρχιεπιπέμου ἦτο παρὰ τῷ μονάρχῃ, ὅτι θὰ ἐταπεινοῦτο ἰδιαζόντως ἡ ἀξιοπρέπεια αὐτοῦ μεταβαίνοντος εἰς ἐγκαταταλελειμένην πρωτεύουσαν, μακρὰν τοῦ Κρεμλίνου καὶ τοῦ ὑπερτίμου ναοῦ τῆς Παρθένου. Ἄλλ' ἐπακριβῶς τὸν ναὸν τοῦτον καὶ τὸ πιστὸν ποίμνιον τῆς Μόσχας δὲν ἠδύνατο, κατὰ τὸν Βόρνην, νὰ ἀφαιρέσῃ παρὰ τοῦ σεβασμίου ἐπισκόπου Ἰώβ, ὅστις τὰ ἡγίαζε πρὸ τῶν μακρῶν χρόνων, θὰ ἦτο δύσκολον ξένη, ἀγνωστοὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ Ῥωσικὰ ἔθιμα, νὰ καθέξῃ τὸν θρόνον τῆς Μόσχας, δὲν θὰ ἠδύνατο δὲ πρὸ πάντων νὰ ὀθύνῃ τὴν συνείδησιν τοῦ Τσάρου ἄνευ τῆς βοήθειας διερμηνέως, τῷ ὅποιῳ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀποκαλύψῃ τὰ μυστήρια τῆς διανοίας τοῦ μονάρχου. Ἐπὶ τέλους ὁ ὑπουργὸς, κύριος τοῦ λοιποῦ τῆς συγκαταθέσεως, ἧς ἐδεῖτο ὠμίλει ἀπροκαλύπτως, καὶ ἀπεχωρίσθη τοῦ πτωχοῦ ἱεράρχου, ἀρωπιζομένου διὰ τῆς ἐπιδεξίου τακτικῆς αὐτοῦ.

Οὐδέποτε ὁ Γοδουνῶφ διενόηθη σπουδαίως νὰ τῷ προσφέρῃ τὸν νέον θρόνον μεθ' ὅλον τὸ γόητρον, τὸ ὅποιον ἐφαίνετο ὅτι ἐξησφάλιζεν εἰς τὸν θεσμόν τοῦτον εἰς τὸσον ἐπιφανῆς νεοσύλληκτος. Ἐὰν ἡ ἐντύπωσις ἤθελεν εἰσθαι μεγάλη εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐπὶ τῆς ὀρθοδόξου χριστιανωσύνης, θὰ ἦτον ὅμως ἀξιοθρήνητος εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ἐν τῇ Ῥωσίᾳ τοῦ XVI αἰῶνος, ζηλοτύπῳ τῆς ἐθνικότητός της, καὶ εἰς ἄκρον ἐχθρᾶ πρὸς πᾶν ξενικὸν στοιχεῖον. Ὁ φιλόδοξος ὑπουργὸς εἶχεν ἀνάγκην διὰ τοὺς μέλλοντας σκοποὺς του νὰ διατηρήσῃ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ κλήρου τὸν ὑπέργηρον Ἰώβ, τὸ πλάσμα του, διὰ τὸν μητροπολίτην τῆς Μόσχας εἶχε προορίσει πάντοτε τὸ πατριαρχεῖον αἰ προσποιημέναι δὲ εἰσηγήσεις τοῦ περὶ τῆς Βλαδμημίρ, στρατήγημα μόνον ἦσαν καλῶς ἐγίνωσκεν ὅτι ὁ μετ' αὐτοῦ συνδιαλεγόμενος θὰ ἀπέριπτε θρόνον τοσοῦτον ταπεινόν, καὶ ἀπομάκρυνον εἰς τῆς αὐλῆς, ἧτις, κατὰ τὰς ἰδέας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἰσοδυναμοῦν πρὸς ἐξορίαν. Συνεπεῖθ δὲ τῆς συνδιαλέξεως ταύτης, ὁ Τσάρος συνεκάλεσε τοὺς βογιάρους καὶ ὠμίλησεν οὕτω. «Ὁ Κύριος ἠδύνατο νὰ ὀδηγήσῃ πρὸς ἡμᾶς τὸν πατριάρχην τῆς Βασιλευσύνης, καὶ ἐσκέφθημεν ὅτι ἐπὶ τῇ εὐκαίρῃ ταύτῃ θὰ ἦτο καλὸν νὰ ἀναβιβάσωμεν εἰς τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα ὅν τινα ὁ Κύριος Θεὸς ἡμῶν ὑποδείξῃ: ἐὰν ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας συγκατατίθεται νὰ μείνῃ ἐν τῷ ἡμετέρῳ κράτει, θὰ ἦναι ὁ πατριάρχης ἡμῶν

δὲν τῆ παλαιᾷ πρωτεύουσι τῆς Βλαδμηίρ, ἡ δὲ Μόσχα θὰ ᾤχη τὸν μητροπολίτην αὐτῆς ὡς πρότερον ἐὰν ἦμας ὁ Ἱερεμίας ἀρνηθῆ νὰ διαμῆνῃ ἐν Βλαδμηίρ, θὰ ἐγκατασταθῆ ἐν Μόσχᾳ πατριάρχης ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.»

Ὁ Γοδουνῶφ ἐπανῆλθε νὰ συνδιαλεχθῆ μετὰ τοῦ αἰχμαλώτου τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ῥιζᾶν καὶ ἀνέφερον αὐτῆς τὸν περὶ Βλαδμηίρ συνδυασμὸν. Τί ἐστὶ πατριάρχης ζῶν μακρὰν τοῦ Τσαρού; ἀπήντησεν ἰσχυρογυμνωμὸν ὁ γέρον, πεποιθὸς ἴσως ὅτι θὰ ὑπεχώρουν μᾶλλον κατὰ τὴν τελευταίαν ὥραν ἢ νὰ στερηθῶσι τοῦ ἐνδόξου προσώπου του. Ὁ Θεόδωρος συνεκάλεσεν ἐκ νέου τοὺς βογιάρους καὶ εἶπεν αὐτοῖς. «Ὁ Ἱερεμίας, οἰκουμηνικός πατριάρχης ἀρνεῖται νὰ ἐξασκῆ τὸ ἀξίωμα πούτου ἐν Βλαδμηίρ, ἀλλ' ἐὰν τῷ παραχωρήσωμεν πούτου ἐν πῶ μεγάλῳ δουκάτῳ ἡμῶν τῆς Μόσχας, ἐνθα ἐδρεύει νῦν ὁ πατὴρ καὶ μεσίτης ἡμῶν ὁ μητροπολίτης τῆς Μόσχας ἢ Ἰώβ, συγκατατίθεται νὰ δεχθῆ πούτου. Τὸ τοιοῦτον δὲν θὰ ἦτο δίκαιον. Ὁ σεβάσμιος πατὴρ καὶ μεσίτης ἡμῶν, ὁ μητροπολίτης Ἰώβ, ὁ ἅγιος οὗτος ἀνὴρ, ὁ ὁποῖος κατέχει ἐν πταῦθα τὸν θρόνον τῶν μεγάλων θαυματουργῶν προκατόχων αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ ἐξορισθῆ μακρὰν τῆς παναγιωτάτης μητρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν θαυματουργῶν ἁγίων λειψάνων.» Νέαι ἐφοδοὶ ἐγένοντο κατὰ τοῦ Ἑλλήνου ἱεράρχου ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τε τοῦ Βόρης καὶ τοῦ Στσεκαλώφ, τοῦ «δικακόνου» τῶν πρεσβειῶν. Ἀμφότεροι οἱ ἄρχοντες διπλωμάται ἐκείνοι παρέπεισαν τὸν πτωχὸν γέροντα τοιοῦτοτρόπως, ὥστε ἐπὶ τέλους ὑπεσκέθη νὰ ὑπακούσῃ κατ' ὄλα εἰς τὰς ἐπιθυμίας τοῦ Τσαρού, καὶ ὡς μόνον χάριν ἤτήσατο τὴν ἄδειαν νὰ ἐπιστρέψῃ ὅσον ἐνεστι τάχιον εἰς τὴν ἐκκεντὸν πατρίδα. Ὁ τρόμος ἤρχιζε νὰ καταλαμβάνῃ αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν σκυθρωπῶν συνεταίρων τοῦ Τρομεροῦ· τὸ δειλὸν πνεῦμα προωρισθὲν διὰ παιδιᾶς τινος τύχης εἰς παντοειδῆς ἀγῶνας, ἐπόθει τὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔδαφος, οὐχ ἦττον μὲν ὀλισθηρόν, πλὴν κάλλιον γνωστόν, καὶ προὔτιμα πάσης ἀπολαυτῆς τὰς συνειθισμένας ἤδη δυστυχίας. Μετὰ τὰς δηλώσεις τοῦ Θεοδώρου οὐδεμία πλέον ἀμφιβολία ὑφίστατο περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐκλογῆς, οὐχ ἦττον δέ, ὅπως συμμορφωθῶσι πρὸς τοὺς κανόνας τῆς ἐκκλησίας οἱ συνηγμένοι ἐπίσκοποι, ὄρισαν τρεῖς ὑποψηφίους, τὸν μητροπολίτην Ἰώβ, τὸν Ἀλέξανδρον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Νοβγορόδ, καὶ τὸν Βαρλαάμ, ἐπίσκοπον Ῥοστοβίου. Ὁ Βόρης διέγραψε τοὺς δύο τελευταίους, καὶ ὁ Ἰώβ, εὐνοοῦμενος ὑπὸ τοῦ Τσαρού, ἀνηγορεύθη πατριάρχης ἀπασῶν τῶν Ρωσσιῶν τὴν 23 Ἰανουαρίου 1589. Ἐξάμηνος ἐχρηιάσθη ὅπως διεκπεραιωθῶσι κίσιως αἱ λεπταὶ αὐταὶ διαπραγματεύσεις. Ὁ Ἱερεμίας ἐπιμένων πάντοτε ὅπως ἐπιτύχῃ τὸ διαβατήριον αὐτοῦ, δὲν εἶχεν ἐπανακτῆσαι ἐτι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ· ἐδέησε δὲ νὰ κενώσῃ τὸ ποτήριον μέχρι πυθμένος καὶ νὰ χρίσῃ τὸν ἀντίζηλον αὐτοῦ ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ, μετὰ τελετῆς, ἧτις τῷ προὔξενησεν ἀναμφιβόλως πικρὰς ἀναμνήσεις τῆς ἐθρονισσεως αὐτοῦ ἐν τῷ πενιχρῷ ναῷ τοῦ Φαναρίου. (ἀκολουθεῖ)

BIBLIOKRISIA

ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΣΤΟΑ

Ἀραὶ κατ' αὐτὰς εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς φιλολογικούς κύκλους ἐπιφέρονται βιβλία, προωρισμένα νὰ προσθέσωσι τι εἰς τὴν σύγχρονον φιλολογικὴν κίνησιν, νὰ ἀναγνωσθῶσι εὐχαρίστως καὶ νὰ κινήσωσι τὸ ἐνδιαφέρον τῶν περὶ τὴν νεκρὰν ἡμῶν φιλολογίαν εὐαρεστουμένων νὰ διατρίβωσι. Καὶ δὲν ἐκλείσαν μὲν ἐξ ἀπελπισμοῦ τὰς θύρας τῶν τὰ τυπογραφεία, οὐδὲ τὰ ἐργαρία τῶν ἐλληνικῶν βιβλιοπωλείων ἀπέμειναν κενὰ ἐξ ἐλλείψεως ἐπαρκῶς προσκομιδῆς, οὐδ' αἱ ἀττικαὶ ἐφημερίδες ἐπαυσαν ἀγγέλλουσαι κατ' ἐκάστην τοῖς φιλομούσοις τὴν ἐκδοσιν νέου τόμου λυρικῶν ποιήσεων ἀποροῦτον τινὸς τῶν γυμνασιακῶν ἐδωλίων, τοῦ ὁποῖου ἐξαίρεται τὸ ποιητικὸν τάλαντον, ἢ μεταφρασιν παραδόξου τινὸς μυθιστορήματος, μὴ κατορθώσαντος νὰ καταστήσῃ γνωστὸν τὸν συγγραφεὴ αὐτοῦ ἀλλὰ δοξάζοντος ἐν τούτοις τὸν νεκρὸν μεταφραστὴν—ἐν τούτοις ἡμῶν ἐν τῇ πλημμύρῃ ταύτῃ τῶν βιβλίων μετὰ Διογενεῖου φανῶν πρέπει νὰ ζητήσῃ τις τὸ βιβλίον, τὸ βιβλίον ἐκεῖνο δηλονότι τοῦ ὁποῖου σκοπὸς δὲν εἶνε μόνον καλὴ ἐκδοσὶς ἢ ἐν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐλληνικῶν βιβλίων. Θέλομεν νὰ εἰπώμεν ὅτι τὰ καλὰ βιβλία δὲν πλημμυροῦσι δυστυχῶς παρ' ἡμῶν ἢ δὲ ἀληθῆς ἀξία βραίνει κατ' ἀντίτροπον λόγον πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκδόσεων. Εὐτυχῶς ὀλίγοι παρ' ἡμῶν σήμερον ἀπατῶνται ἐκ νεανικῶν τινῶν δοκιμίων, οὐδὲ τὴν φιλολογικὴν δόξαν τινὸς ἰδρύουσι προσλιπαρηθέντα διαφορίδια ἐφημερίδος ἐλληνικῆς, ἀπὸ παντὸς δ' ἔργου ἀπαιτεῖται σήμερον ἢ ἐνδεῖς ἐμβριθεὺς ἐργασίας, γνώσεων πολλῶν καὶ φύσεως μὴ ἐπαριστέρως ἐχούσης, τὰ δὲ ὀρθογραφικὰ θεματογραφήματα κενωδῶν μαθηταρίων χαριερίζονται ἀπὸ τινος μετὰ τοῦ ἐμπέροντος εἰρωνικοῦ μειδιάματος. Ὡς ἐκ τούτου τὰ καλὰ βιβλία εὐτυχῶς τιμῶνται κατὰ τὴν ἰδίαν ἀξίαν ἕκαστα.

Ἄλλ' ἐάν τις—σκέπτομαι πολλάκις—ἐπεζήτει τὰ βιβλία εἰς τὸ τέλος ἐκάστου λήγοντος ἔτους ἀντιπροσωπεύοντα τὴν ὑπὸ στενοτέραν σημασίαν καλουμένην φιλολογικὴν κίνησιν, τὴν ὁποῖαν εὐαρεστοῦνται τινες νὰποκαλῶσι κίνησιν τῆς ἐλαφρῆς φιλολογίας, μὴ διατάζοντες ὅμως νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν ἐλαφρὰν ταύτην τὰ ὑψηλότερα προϊόντα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, τὰ λεπτότερα ἀριστοτέχνιδος φαντασίας συνθέματα—ἐάν τις, λέγομεν, ἐζήτει τὰ βιβλία ἀντιπροσωπεύοντα τὴν γνησίαν φιλολογικὴν κίνησιν τοῦ ἔτους θὰ ἐδυσκολεύετο νὰ ἀνεύρῃ τὰ βιβλία ταῦτα διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον, ὅτι δὲν ὑπάρχουσι. Καὶ ὅμως δὲν πρέπει νὰ καταδικάζωμεν εἰς φιλολογικὴν ἀπραξίαν τὴν ἡμετέραν γενεάν. Καὶ νὰ μὲν δὲν ἐκδίδονται παρ' ἡμῶν ὡς ἀλλαγοῦ φιλολογικῆ μονογραφία, τόμοι ποιήσεων πολλοί, τόμοι διηγημάτων καὶ μυθιστοριῶν, ἀλλ' ἢ ἐργασία γίνεται καὶ γίνεται ἐν τοῖς περιοδικῶς συγγράμμασι. Μαντεύοντες φαίνεται οἱ ἀτυχεῖς συγγραφεῖς ὅτι δὲν εἶνε ἔρ-

γον οικονομίας· τὸ ἐκδίδειν ἐν Ἑλλάδι βιβλία ἄλλα, ἐκτὸς τῶν διδασκατικῶν, ἀπεράσιαν νὰ προσφέρωσιν ἐμμέσως τὰ ἔργα αὐτῶν εἰς τὸ κοινόν, ἐξασφαλίζοντες τοῦλάχιστον ἀριθμὸν τινῶν ἀναγνωστῶν, τοὺς ὁποῖους ἡ ἐνεργητικότης τοῦ διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ ἐστρατολόγησε. Παράδειγμα ὅτι εἰς τῶν γνωστοτέρων ἐπὶ χάριτι καὶ εὐφροῦ συγγραφεῶν, ὁ κ. Α. Ἄννινος, μόλις χθὲς ἐδημοσίευσεν τόμον τινὰ περιέχοντα ποικίλα λαμπρὰ αὐτοῦ ἔργα, ὅτι ὁ προσφιλέστερος εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινόν ἐθνικός ἡμῶν ποιητὴς κ. Ἀχ. Παράσχος μόλις πρὸ ἔτους ἐδημοσίευσεν εἰς τεύχη τὰς ποιήσεις του, ὅτι ὁ Κωστής Παλαμᾶς δὲν ἐδημοσίευσεν τι μέχρι τοῦδε εἰς ἴδιον τεύχος καὶ τέλος ὅτι οἱ πολυτιμότεροι τῶν παρ' ἡμῶν λογίων διὰ τῶν περιοδικῶν ἐγνωρίσθησαν καὶ ἐν αὐτοῖς ἐδοξάζθησαν. Διὰ τούτου ὅταν λέγωμεν περὶ οὐδὲν ἐν Ἑλλάδι ἐννοοῦμεν κάτοπτρον τῆς φιλολογικῆς κινήσεως τοῦ ἔθνους.

Εἰς τὸν παρ' ἡμῶν περιοδικὸν τύπον κρατίστην κατέχουσι θέσιν καὶ τὰ ἐτήσια λεγόμενα ἡμερολόγια, ὃν τὸν τελευταῖον τύπον κατήρτησε πρὸ εἰκοσαετίας ὁ σεβαστὸς φίλος μου κ. Εἰρ. Ἀσώπιος καὶ ὃν σήμερον ἐξετάζομεν τὴν Ποικίλην Στὸαν, τῆς ὁποίας τὴν διεύθυνσιν κατέχει ἰκανώτατος καὶ ἐνεργητικώτατος φίλος ὁ κ. Ἰωάν. Α. Ἀρσένης, ἀπὸ πενταετίας παρέχων εἰς τοὺς φιλομούστους ὠραϊώτατον τόμον ἐν ᾧ συναντῶνται οἱ ἐγκριτότεροι κατ' ἔτος τῶν λογίων δι' ὠραίων ἄρθρων. Ὁ φετεινὸς ἰδίως τόμος ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων ἐξεταζόμενος παρουσιάζει τὴν ἀληθειᾶν τι τέλειον. Ἐκ τοῦ φετεινοῦ δὲ τόμου πειθόμεθα ὅτι ὁ κ. Ἀρσένης ἐμόχθησεν οὐ μόνον τὴν φιλολογίαν ν' ἀντιπροσωπεύσῃ ἐν τῷ καλλίστῳ βιβλίῳ του ἀλλὰ καὶ τὴν καλλιτεχνίαν, διότι πράγματι καὶ ὑπὸ ἐποψίν τυπογραφικὴν καὶ ὑπὸ ἐποψίν εἰκόνων, ἂν ἀναλογισθῆ τις μάλιστα ὅτι αἱ πλείστα εἰσιν ἐλληνικῆς ἐργασίας ἀποτελεῖ βῆμα προόδου ἡ Ποικίλη Στὸα. Ἐν ᾧ δ' οὕτω κατὰ πάντα ταῦτα τελεία καταδεικνύεται ἡ Ποικίλη, κατορθοῖ ν' ἀπεικονίξῃ λεπτομερῶς ἐν πολλαῖς τὴν παντοδαπὴν κίνησιν τοῦ λήξαντος ἔτους δι' εἰκόνων, βιογραφικῶν, νεκρολογικῶν μετὰ θαυμαστῆς ἀκριθείας ἢ ἀπόδειξις πρόκειται ἢ μὴ παραλείψῃ τῆς εἰκόνας οὐδὲ τοῦ παραδόξου τοῦ λήξαντος ἔτους ἤρωος Παναγῆ Κουταλιανοῦ, ὅστις τελευταῖος πρὸς τὸ ἐξώφυλλον κατακείμενος νομίζων τις ὅτι φέρει ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸ βῆρος τῶν πεντακοσίων τεσσαράκοντα περίπου κομψῶν σελίδων τῆς Ποικίλης Στὸας.

Ἐπίλογος. Ἀρίεται ἡ συμπλήρωσις εἰς τοὺς ἀναγνώστους.

ΑΠΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΕΙΣ ΧΙΟΝ

Ἀπόπλους.

Κυριακῇ Μαΐου 21.

Δύσαντος τοῦ ἡλίου μεγαλοπρεπῶς ὄπισθεν ἀποκρήμων παραλίω*πετρῶν, τὸ σκότος μετ' οὐ πολὺ διεσχύθη τοῖς πέριξ. Μετὰ δύο περίπου ὥρας ἀνεπαύθημεν καὶ μετὰ τριῶρον ἀνάπαυσιν, περὶ μέσας νύκτας ἀρπυνίσαντές με, εἰδείξαν μοι τὰς νήσους Οἰνούσας, ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν τῶν ἀστέρων φέγγος. Ἦδη ἡ Χίος ἐφαίνετο προσπελάζουσα, ἡ σύγχυσις ἤρξατο ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, πᾶς ἐπὶ Χίον πλέων συνεσκευάζετο. Μετὰ ὥραν περίπου τὸ ἀτμόπλοιον ἠγκυροβόλησε πρὸς τὸ στόμιον τοῦ χιακοῦ λιμένος. Οἱ λέμβοι συνεσέρρευσαν ὠθοῦντες καὶ ὠθοῦμενοι κατορθώσαμεν νὰ καταβῶμεν τὴν κλίμακα καὶ νὰ ἐπιβῶμεν λέμβου τινός. Ἄκρα καὶ βαθεῖα γαλήνη ἐπὶ τοῦ λιμένος ἠπλοῦτο, τὰ φῶτα τῆς παραλίας καὶ ὁ παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος φάρος ἐφύραξεν φλόγας ἐχάρασσαν ἐπὶ τῆς νηνεμούσης θαλάσσης, καὶ τὰ ἄστρα σελαγιζόντα ἠωροῦντο ἐπὶ ἐπὶ τῆς πόλεως Χίου. Μετὰ τινα λεπτὰ τῆς ὥρας ἐπατήσαμεν τὴν ξηρὰν, ἧς ὁ πόθος πρὸ πολλοῦ κατέειχεν ἡμᾶς. Παραδόντες τὰ διαβατήρια ἡμῶν, ἐπορεύθημεν εἰς καφενεῖον, ἐνθα τὸ διεγερτικὸν τῆς Ἀραβίας ποτὸν ἰκανῶς ἡμᾶς ἐζωγόνησε. Τὸν καφὲν διαδεξαμένης τῆς εὐώδους μαστίχης, ἤρξαντο οἱ φίλοι τοὺς φίλους δεξιούμενοι· μόνος ἐγὼ ἐσκυθρῶπα-

ζον· ούτε φίλος κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, οὔτε οἰκείος ἐφαίνεται πρὸς ὑποδοχὴν μου.

Κατακλιθεὶς ἐν τῷ μεγάλῳ Ξενῶνι τῆς Ἀνατολῆς, ἠγέρθη μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. Ἐλθόντος τότε θείου μου τινὸς πρὸς ἐπίσκεψίν μου, μετ' οὐ πολὺ ἐπορεύθη εἰς τὸ τελωνεῖον. Θεώμενος τὰς εὐθυγράμμους ὁδοὺς τῆς Χώρας (πρωτευούσης), ἔκρινον αὐτὰς πλατείας ἀναλόγως πρὸς τὰς τῆς Σμύρνης. Ἡ στρώσις αὐτῶν εἶνε χαλκικῆς, οὗς τονεῦει τὸ ἀκάματον κύμα, αἱ δ' ἀποστάσεις τῆς μιᾶς ἀπὸ τῆς ἄλλης ὁδοῦ εἶνε κανονικαί· ἐν τῇ ἀγορᾷ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων συμπυκνοῦνται περὶ τὰ ἐδώδια, πολλοὶ δὲ καὶ συχναὶ εἶνε αἱ τῶν πωλητῶν φωναί. Πέραν τῆς ἀγορᾶς πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως ἀπλοῦται μεγίστη πλατεία, ὑπερτεροῦσα σχεδὸν καὶ τῆς ἐν Δολμᾶ-Βαξέ-Κ)πόλεως. Ἐν δεξιᾷ τῆς πλατείας, παρὰ τὴν θάλασσαν, κεῖται τὸ φρούριον, ὑπὸ πύργων τινῶν περιβαλλόμενον καὶ ἐν γένει ἔχων τὴν θέαν τοῦ ἐν Τενέδῳ. Πρὸς βορρᾶν τοῦ φρουρίου ὑπάρχει ἀβαθὴς τάφρος, τὸ δὲ ὅλον περιβάλλει χθαμαλὸν τι περιτείχισμα. Ἀπέναντι τοῦ φρουρίου, ἐν τῇ ἐτέρᾳ τῆς πλατείας ἄκρῃ, κεῖται τὸ δικαστήριον, συνήθους ἀρχιτεκτονικῆς καὶ ὄψεως. Ἡ λιθόκτιστος προκυμαία τοῦ λιμένος εἶνε καλὴ τὴν θέαν, δυναμένη νὰ περιλάβῃ μεγάλων πλοίων φορτώματα.

Περὶ μεσημβριᾶν γευματίσας καὶ γνωρισθεὶς τῷ κ. Ν. Ψ. μαθητῇ τοῦ Γυμνασίου καὶ χρηστῷ συγγενεῖ μου, κατέτριψά τινας ὥρας μετ' αὐτοῦ καὶ εἶτα, ἐπιβάς ὑποζυγίου, ἠψάμην τῆς εἰς Καλημασίαν ἀγούσης, συνοδεύοντος καὶ τινος ψάλτου Καλημασιώτου καὶ ἐτέρου τινὸς πρεσβύτου, ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου. Ἐκ τῆς πρωτευούσης ἐξήλθομεν διὰ νεοτεύκτου τινὸς ὁδοῦ, εὐρείας καὶ εὐθυγράμμου, ἐνούσης τὴν πρωτεύουσαν μετὰ τοῦ Κάμπου. Ἡ πορεία αὕτη ἦτο λίαν τερπνὴ· ὅτε μὲν ἐσκιαζόμεθα ὑπὸ πλῆθους ὑψικαρκῶν δένδρων, ἀφ' ὧν ἠκούετο εὐθυμὸς ὁ λιγυρὸς τέττιξ, ὅτε δ' ὑπὸ τῶν ὑψηλῶν τοίχων τῶν κήπων καὶ οἰκιῶν τοῦ Κάμπου. Τὴν μὲν ὄψιν ἔθελλον ἢ ἐν τοῖς κήποις ἐκείνης ἐνιαχοῦ, διὰ τῶν θυρῶν, φαινομένη παρεια σκιά, τὴν δὲ ὄσφρησιν ἠδυνεν ἢ τῶν ἐσπεροειδῶν δένδρων εὐσομία. Ἐλέγετό μοι δὲ ὅτι κατὰ Μάρτιον αἱ ὄσμαι καὶ τὰ ἄνθη ἐν ἐκείνοις τοῖς κήποις εἶνε θαυμασιώτερη...

Ἡ κοίτη τοῦ αὐτοῦ ἐκτεταμένου χειμάρρου Κοκκαλᾶ εἶνε πλατυτάτη, ἐν ᾧ δὲ δι' αὐτῆς ἐβαίνομεν ἠκούοντο ἄπειρα τερετίσματα τεττίγων, ἠδίστων εἰς τὴν ἀκοήν. Ἀφικόμενοι εἰς Νεοχωρίον διέβημεν καὶ αὐτό, ἀπὸ δὲ τῆς κόμης ταύτης μέχρι Καλημασίας διήλθομεν ὡς τὰ πολλὰ πετρώδεις καὶ στενὰς ὁδοὺς, ἀνάγρεις καὶ κατάντες. Ἀλλὰ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἔτερπον ἐλαϊκὰ τε καὶ ἀμυγδαλεῖα, καίτοι ἡ λευκὴ τιτανώδης γῆ ἐνίοτε ἀνέδιδε πολὺν κονιορτόν. Ἐν τῷ ἠραι-στειογενεῖ ἐλείφει ἐνιαχοῦ μόνον ἀπαντᾶ καὶ ἡ ὑπέ-ρβυτος καὶ μέλαινα γῆ.

Ἀφικόμενοι εἰς ἄκραν λόφου διὰ μιᾶς εἶδομεν τὴν Καλημασίαν, γραφικὴν τὴν θέαν ἔχουσαν. Ἐν μέσῳ ὑπερέκειτο ὁ ὑψηλὸς ἐνετικὸς ἢ γενοσησιακὸς πύργος, τετράγωνος τὸ σχῆμα, εὐάρεστον συναποτελῶν θέαμα μετὰ τοῦ ὅλου λιθοκτίστου

χωρίου. Πρὸς βορρᾶν καὶ δυσμὰς ἐφάνη μονὴ τις γυναικῶν, ἐν μέσῳ δένδρων καλὴν θέαν κατέχουσα, πρὸς νότον δὲ καὶ ἀνατολὰς μύλος, ἀναπαύων τὰς ἑαυτοῦ πτέρυγας ἐν ἡμέρᾳ κυριακῇ. Πρὸ τοῦ μύλου τούτου διαβάντες, διὰ στενωποῦ τινος εἰσήλθομεν εἰς τὴν Καλημασίαν. Κατ' ἀρχὰς εἶδομεν ὁμάδας ἀνθρώπων, ἀναπαυομένων ἐν τῷ παρακειμένῳ καφε-πωλεῖῳ· οἱ πλεῖστοι μὲ ἔχαιρέτισαν, καὶ γὰρ ἀντεχαιρέτισα αὐτούς. Ὅτε διέβημεν τὸ Λεῖβάδιον, εἰδείξαν μοι τοῦ πρὸς μητρὸς πάππου μου τὸν οἶκον, ὑψηλὸν μὲν καὶ λιθόκτιστον, κατὰ τὸ ἡμισυ δὲ κατηρειπωμένον. Ἡ θέα αὐτοῦ βαθείως μὲ συνεκίνησε, καίτοι εὐθύμως καὶ φαιδρῶς ἐφώνει ὁ δεῖξας μοι αὐτόν. Πρὸ ἐξήκοντα ἐτῶν ἐκεῖ ἐγεννήθη ὁ πατήρ τῆς μητρὸς μου, νῦν δὲ οὐδὲ ζῶσα ψυχὴ ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ, καταλειφθέντι μετὰ τὰς πρώτας τῆς Χίου συμφορὰς...

Ἐκ τοῦ Λεῖβάδιο, ὅπερ εἶνε ἡ μόνη τοῦ χωρίου πλατεία, τὸ σχῆμα τετράπλευρον, ἐν μέσῳ δένδρον ἔχουσα καὶ ὑπ' αὐτὸ εὐρύστομον φρέαρ, μέχρι τῆς οἰκίας, εἰς ἣν ἐπορευόμην καὶ ἐν ἣ κατέλυσα, διήλθον λιθόστρωτον ἀνήφορον, καθάριον καὶ θολοσκεπὴ πολλαχοῦ· τὸ σχῆμα τῆς ὕλης ἐκείνης ὁδοῦ εἶνε γραμμὴ τεθλασμένη, στενὴ καὶ ἐκατέρωθεν περιβαλλομένη ὑπ' ὑψηλῶν λιθοκτίκτων οἰκῶν.

ΓΛΩΣΣΙΚΑΙ ΠΑΡΑΚΡΟΥΣΕΙΣ

Γ Π Ο

Ι. ΙΣΙΔΩΡΙΔΟΥ ΣΚΥΛΙΣΣΗ

Ἀτμόπλοιοι.

Πλοῖον δηλαδὴ κατεσκευασμένον ἐξ ἀτμοῦ, ἐνῷ ἀτμοπλοῖον θέλομεν νὰ σημαίνῃ πλοῖον ἀτμήλατον.

Ἀτμόπλοιοι οἱ λοιπὸν εἶνε πρᾶγμα φαντασιώδες, ὄνειρωδες, νεφελῶδες, καὶ τὸ ὅποιον ἐλπίς εἶνε νὰ ἐφευρεθῇ ὅταν ἀνακαλύψωμεν καὶ τὴν νεφελοκοκκινίαν. Ἀτμόπλοιοι οὗτοι ὅμως λέγωμεν, τοῦτο μάλιστα σημαίνει σκάφος πλέον διὰ τοῦ ἀτμοῦ.

Ἀφρημέρος.

Ἰδοὺ οἱ ἐπιβάται τῶν μελλόντων ἀτμοπλοίων, οἱ ἀρπαγησόμενοι ἐν νεφέλαις καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμενοι· οἱ ἀφρημέροι.

Ἀφαιρῶ τί σημαίνει; παίρνω, σηκώνω τι ἀπὸ τινος τόπου ἢ ἀπὸ τινος ὁμάδος. — Πολὺ καλὰ. Ἀλλὰ προκειμένου λόγου περὶ τοῦ νοός, ὀρθὸν εἶνε τὸ νὰ λέγῃ τις ὅτι ἦλθεν εἰς ἀπόνοιαν, εἰς παραφροσύνην, θέλων νὰ εἴπῃ ὅτι πρὸς στιγμὴν μετεωρίσθη ὁ νοῦς του;

Τὴν ἀφαιρῶσιν οἱ Γάλλοι (διότι ἐξ αὐτῶν ἐλήφθη τὸ «εἶμαι ἀφρημέρος») ὀνομάζουσι abstraction· τὴν δὲ distraction, ἧτοι τὸν περισπασμὸν τοῦ πνεύματος, οἱ ἀρχαῖοι ἔλω-

λθνες ὀνομάζουσι μετεωρίαν, ἣν ὁ Alexandre ἐξηγεῖ πράγματι distraction, oubli inconcevable, καὶ οὐδὲν ἄλλο. Ἄρα καὶ ὁ distraire μετέωρος, καθὼς ὁ αὐτὸς λεξικογράφος ἐρμηνεύει τὴν λέξιν ταύτην πρὸς τοὺς τᾶλλους του, λέγων ὅτι (πρὸς ταῖς ἄλλαις σημασίαις) ἔχει καὶ τὴν τοῦ distrait, hébéte

Τὸ γελοιωδέστερον εἶνε, ὅτι ἐκ τοῦ ἀφρημέρος ἐπλάσθη σήμερον ἐν Ἀθήναις καὶ λέξις ἀφρημενάδα (ἴσον τοῦ μετεωρία) οἰοεὶ ἐκ τοῦ ὄργισμένος ὄργισμενάδα, πεινασμένος πεινασμενάδα, καὶ οὕτω πάγει λέγοντας.

ΠΕΡΙ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΤΟΣ.

Ἐξ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς, πᾶν μέσον ὅπερ μακρόβιον ἐν ὑγιεῖ τὸν ἄνθρωπον ἠδύνατο γὰρ καταστήσῃ, τοῦτο ἐκθύμως διηρηνᾶτο. Διότι ὁ ἄνθρωπος ἐκ φύσεως καὶ ἐν βαθεῖ γήρατι ὦν, τὸ ζῆν ποθεῖ, ἐκτὸς ἂν περὶ τῆς ματαιότητος τοῦ βίου φιλοσοφῇ.

Πολλοὶ πλεῖστα ὄσα περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐγραψαν, ἀλλὰ δυστυχῶς εἰς οὐδὲν δριστηκὸν κατέληξαν ἀποτέλεσμα, διότι τὸ πολὺτιμον τῆς μακροβιότητος φάρμακον εἰς ἄλλων χεῖρας κρατεῖται. Τὰ ἔτη τῆς ζωῆς εἰσι ἀόριστα.

Ὁ Γασπάρ ὅμως ἐρευνήσας τὴν ἐπὶ τῆς διαρκείας τοῦ βίου ἐπιρροὴν τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὡς ὄριον λαβὼν τὸ 70ον ἔτος τῆς ἡλικίας, ἐπορίσθη, ὅτι ἡ διάρκεια τοῦ βίου ἐστὶ παρὰ μὲν τοῖς

Κληρικοῖς	ἔτη 43
Γεωργοῖς	» 40
Ἀνωτέροις ὑπαλλήλοις	» 35
Ἐμπόροις	» 35
Στρατιωτικοῖς	» 32
Δικηγόροις	» 29
Καλλιτέχναις	» 28
Καθηγηταῖς	» 27
Ἴατροῖς	» 24

Οἱ ἄνδρες δὲ εἰσι μᾶλλον τῶν γυναικῶν μακρόβιοι.

Ἐξ Ἀφρίσης.

A. MANTZABINOS.

ΠΟΙΚΙΛΙΑ

Γερμνός τις ὀνόματι Χριστιανὸς Πιέρριος ἐδημοσίευσεν θρησκευτικὸν τι ποίημα ἐπιγραφόμενον Gristus Crucifixus (ὁ ἐσταυρωμένος Χριστὸς) περιέχον χιλίους περίπου στίχους, ἀπασαι δὲ αἱ λέξεις αὐτοῦ ἤρχοντο ἐκ τοῦ c οἶον

Currite castalides, Cristus committante, Concelebiatura cunctorum carmine certum. Confugium conlapsorum concurrite cantus.

Γυνὴ τις ἐννενηκοντοῦτις ἔλεγεν εἰς τὸν Φοντενέλ ὅστις ἦτο 95 ἐτῶν «Ὁ θάνατος βεβαίως μὰς ἐλησμόνησε». Σούτ! τῇ ἀπήντησεν ὁ Φοντενέλ θέτων τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν χειλέων.

Ὁ Βοατοῦρ εἶπεν εὐλόγως: «Τὸ κάλλος εἶνε συστατικὴ ἐπιστολὴ τὴν ὁποῖαν ἡ φύσις δίδει εἰς τοὺς εὐνοουμένους αὐτῆς».

Ἡρώτησαν τὸν Πῶπ τίνι τρόπῳ ἀπέκτησε τοσοῦτους φίλους; ἀπεκρίνατο «Διὰ τῶν ἐξῆς δύο ἀξιομάτων: Τὸ πᾶν εἶνε δυνατὸν. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν δίκαιον».

Ἐνῷ δύο ἔπαιζον τὸ πικιέτο ὁ εἰς παρετήρησε τῷ ἐτέρῳ ὅτι ἐσφαλμένως ἔγραψε 55 ἀντὶ 45. «Μὲ συγχωρεῖτε τῷ ἀπήντησεν οὗτος, ἠπατώμην. Τούναντίον, τῷ ἀντεπαρετήρησεν ὁ ἕτερος, δὲν εἶσθε ὑμεῖς ὄλτινες ἠπατώσθε».

Διάδικός τις παρουσιάζεται παρὰ τινι περιφθίμῳ δικηγόρῳ καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν νὰναλάβῃ τὴν ὑπόθεσιν του. «Ἡ ὑπόθεσις σας εἶνε λαμπρά, τῷ ἀπήντησεν ὁ δικηγόρος, ἀλλὰ λυπούμαι διότι ἤλθατε ἀργά· σήμερον τὴν πρωῖαν ἀνέλαβον νὰ ὑπερασπίσω τὸν ἀντιδίκόν σας». Ἄλλ' ἀφοῦ ἔχω δίκαιον, τότε ἐκείνος ἔχει ἄδικον, εἶπεν ὁ διάδικος. «Τοῦτο θὰ τὸ ἴδωμεν εἰς τὸ δικαστήριον», ἀπήντησεν ὁ δικηγόρος.»

Ἡ Κυρία de Lerigné ἔλεγε περὶ τῶν τὰ δευτερόλεπτα δεικνυόντων ὥρολογίων, ὅτι δὲν τὰ ἠγάπα διότι τὴν ζωὴν εἰς πολὺ λεπτὰ τεμάχια διατέμνουσι.

Η ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ

διήγημα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

ὑπὸ ΔΙΚ. Π. ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Π'.

Κατὰ τὸν χρόνον δὲ τοῦτον πῶς εἶχεν ὁ δυστυχὴς γέρον Michel! ἐβάδιζεν ἡρέμα πρὸς τὸν τάφον. Ὁ ἱατρός Verneuil ἐπεσκέπτετο αὐτὸν καθ' ἐκάστην χωρὶς ἐν τούτοις νὰ δύναται νὰ τῷ ἐπαναφέρῃ τὴν σθεναρομένην ζωὴν. Τὴν ἐπαύριον τῶν ἀρραβῶνων του, ὁ νέος ἱατρός ἐπεσκέφθη κατὰ τὸ σῆμα τὸν ναύτην. Ὁ γέρον ναύτης τὸν ὑπεδέχθη μετὰ μειδιάματος. Τόσον ἠγάπα τὸν Raoul ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ θεραπεύῃ τὰς πληγὰς του! Ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ τῆς γλυκείας ἐπιρροῆς τοῦ νέου, ὁ ἀσθενὴς κατέστη κοινωκώτερος καὶ αὐτοὶ δ' οἱ γείτονές του ἠδύνατο νὰ τὸν πλησιάσωσι τοῦ λοιποῦ χωρὶς νὰ φοβῶνται κακὴν ὑποδοχὴν.

— Ἐχετε τὸ ἦθος πολὺ εὐχαρὶ σήμερον, ἱατρεῖ, εἶπεν εἰς

τὸν Raoul μετὰ τῆς οικειότητος, ἣτις ἐχαρακτήριζε τὰς σχέσεις των.

— Διότι εἶμαι πολὺ εὐτυχῆς, ἀπεκρίθη ὁ κ. Verneuil.

— Τοῦτο μὲ ὑπερευχαριστεῖ, ἐπανελάβην ὁ γέρον, καὶ ἂν δὲν τὸ θεωρεῖτε ἀδιακρίσιον, ὁποῖα εἶνε ἡ ἀφορμὴ τῆς εὐδαιμονίας σας;

Ὁ Raoul τῷ ἐδιηγήθη τότε πᾶν ὅτι συνέβη τὴν προτε-
ραϊάν. Ἦτο ἀληθῶς παράδοξον νὰ βλέπῃ τις τὴν ἐμπιστο-
σύνην, ἣτις ἐβασίλευε μεταξὺ τῶν δύο τούτων προσώπων, δια-
φερόντων τοσοῦτον κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν κοινωνικὴν θέ-
σιν. Ἄλλ' εἶμαι ὑποχρεωμένος ν' ἀναμείνω πολὺν καιρὸν ὅπως
νομφευσῶ, προσέθηκε μετὰ λύπης ὁ νέος.

— Ὅχι τόσον πολὺν, ὅσον νομίζετε, ἀπεκρίθη ὁ γέρον κιν-
ῶν τὴν κεφαλὴν, ὡς νὰ ἔλεγε προφητεῖαν τινά.

— Ὁ Θεὸς ἄς σᾶς ἀκούσῃ πᾶτερ Michel, ἀπεκρίθη ὁ
Raoul μετὰ προθυμίας.

— Θὰ δυνῆθ' νὰ ἴδω τὴν δεσποινίδα; εἶπεν αἰφνης ὁ
ἀσθενὴς διὰ τόνου παρακλητικοῦ. Τοῦτο ἤθελε μοὶ προξενή-
σαι μεγάλην εὐχαριστήσιν!

— Ἀφοῦ τὸ θέλετε, θὰ τὴν παρακαλέσω νὰ σᾶς ἐπισκε-
φθῆ ἀπεκρίθη ὁ νέος ὀλίγον ἐκπληκτός ἐκ τῆς αἰτήσεως ταύ-
της. Αὕτη μοὶ ἐξέφερον ἤδη τὴν ἐπιθυμίαν νὰ σᾶς γνωρίσῃ,
διότι ἡ μήτηρ μου τῇ ὠμίλησε περὶ ὑμῶν.

— Εἰπέ πρὸς αὐτὴν παρακαλῶ, ἰατρὲ, ὅτι θέλω εἶσθαι
πολὺ εὐτυχῆς καὶ ὑπερήφανος ἐκ τῆς ἐπισκέψεώς της.

Ὁ Raoul ἐξεπλήρωσε πιστῶς τὴν παραγγελίαν, ἂν καὶ τῷ
ἐφάνη ὀλίγον παράδοξος, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἡ Μαγδα-
ληνὴ ἐκάθητο παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τοῦ γέροντος, ὅστις ἐν
τῷ ἄμα ἠγάπησε τὴν ὠραίαν κόρην, ἣτις εἶχε τὴν φωνὴν τό-
σον γλυκεῖαν, τὸ μειδίσμα τόσον χαριέν, τὸ βᾶδισμα τόσον
ελαφρὸν καὶ διευθέτει τὰ προσκεφάλαιά του χωρὶς νὰ φαίνη-
ται ὅτι τὰ ἐγγίζει. Ἡ Μαγδαληνὴ τὸν ἠγάπησεν ἐπίσης διὰ
τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην, ἣν ἔτρεφε διὰ τὸν μνη-
στήρα της, καὶ οὕτω συνεδέθησαν διὰ τῶν μᾶλλον φιλικῶν
σχέσεων, αἵτινες ἔχουσι βάσιν τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν ἀγα-
θοεργίαν. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ Μαγδαληνὴ ἐπεσκέπτε-
το συνεχῶς τὸν γέροντα Michel, ὅστις δὲν ἔπαυε νὰ τῇ ὁμι-
λῆ περὶ Raoul καὶ τῇ διηγῆται τὴν πρώτην αὐτῶν συνάν-
τησιν.

— Ὁ Θεὸς τὸν ἀντήμειψεν ἤδη διὰ τὴν ἀγαθοεργίαν του
ἔλεγεν εἰς τὴν μνηστὴν τοῦ ἰατροῦ, ἐπειδὴ ἤρχισατε νὰ τὸν
ἀγαπᾶτε ἅμα ἐμάθατε ὅσα δι' ἐμὲ ἔκαμα· ἀλλ' ἴσως τῷ ἐπι-
φυλάσσεται εἰσέτι καὶ ἄλλη τις ἀμοιβή.

— Δεσποινίς εἶπε πρῶϊον τινα, εὐρισκόμενος μόνος μετὰ
τῆς Μαγδαληνῆς, ἐπιθύμουν νὰ σᾶς ζητήσω μεγάλην τινα
χάριν, ἀλλὰ δὲν τολμῶ.

— Θαρρεῖτε πάντοτε, πᾶτερ Michel, ἀπεκρίθη μειδιῶσα
ἡ δεσποινίς, θὰ εἶμαι λιαν εὐτυχῆς ἂν δύναμαι νὰ σᾶς εὐ-
χαριστήσω ὅπως δῆποτε.

— Θὰ ἀποθάνω ἐντὸς ὀλίγου, ἀπεκρίθη ὁ γέρον, διὰ φω-
νῆς τρεμούσης ἐκ συγκινήσεως καὶ ἐπιθύμουν νὰ προσφέρω εἰς

ὑμᾶς καὶ τὸν κ. Raoul μικρὸν ἐνθύμημα. Ἀνέγνωσα ἐν τῇ
ἐφημερίδι ἣν ὁ κ. Ἰατρὸς ἔχει τὴν καλοσύνην νὰ μοὶ φέρῃ
καθ' ἐκάστην, ὅτι προετοιμάζουσι τὴν ἐκκύβευσιν λαχείου τι-
νός, οὗτινος ὁ πρῶτος ἀριθμὸς θέλει κερδίσῃ πεντακοσίας χι-
λιάδας δραχμὰς, ὅθεν παρεκάλεσα ἕνα τῶν γειτόνων μου νὰ
μοὶ ἀγοράσῃ δέκα ἀριθμούς. Ἐννοεῖται βεβαίως ὅτι δὲν ἠγό-
ρασα τούτους δι' ἐμὲ, ἀλλ' ἵνα προσφέρω αὐτούς εἰς ὑμᾶς καὶ
τὸν κ. Raoul, ἴσως τις ἐξ αὐτῶν καταστήσῃ ὑμᾶς εὐτυχεῖς!
δέχεσθε τούτους;

Ἡ ἀφελὴς σκέψις ὑφ' ἧς ἐνεπνέετο ὁ προστατευόμενος τοῦ
Raoul συνεκίνησε ζωηρῶς τὴν νέαν, ὅθεν, ἂν καὶ δὲν ἀπέδιδεν
εἰς τὰ γραμματῖα ταῦτα τὴν σπουδαιότητα, τοῦ γέροντος,
δὲν ἠδυνήθη ἐν τούτοις νὰ δυσανεστῆσθαι αὐτὸν ἀποποιουμένη
τὴν ἐκουσίαν ταύτην προσφοράν, προερχομένην προφανῶς ἐξ
αἰσθήματος θερμῆς καὶ εὐκρινούς εὐγνωμοσύνης. Αὕτη λοι-
πὸν ἀπήντησεν:

— Δέχομαι, καὶ σᾶς εὐχαριστῶ ἐκ μέρους τοῦ κ. Raoul
καὶ ἐμοῦ.

Ἐπιλήσιαζεν ὁ Μάρτιος μὴν καὶ ἡ ὑγεία τοῦ γέροντος ναύτου
κατέρρεεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Ἡμέραν τινὰ κατὰ τὴν
ὥραν τῆς ἐπισκέψεώς του, ὁ ἰατρὸς Verneuil εὔρε τὸ δωμά-
τιον τοῦ ἀσθενούς πληρὲς ἀνθρώπων. Ὁ δυστυχῆς Michel εὐ-
ρίσκατο ἐν ἀγωνίᾳ· βλέπων δὲ εἰσερχόμενον τὸν εὐεργέτην του
δι' ὑπερτάτης δυνάμεως ἠγέρθη ἐπὶ τῆς κλίνης του καὶ τῷ
ἔνευσε νὰ πλησιάσῃ.

Ἰατρὲ, ἐτραύλισε εὐχαριστῶ διὰ τὰς καλὰς ὑμῶν πε-
ριποιήσεις, εὐχομαι ὑμᾶς ὡς καὶ τὴν μνηστὴν σας... μὴ λη-
σμονῆτε... τὸ λαχεῖον... σήμερον... καὶ μετὰ τινὰς
στιγμὰς ὁ γέρον ἐξέπνευσεν. Ὁ Raoul ἐξετέλεσεν ὅλας τὰς
δικτυώσεις χορηγήσας συνάμα καὶ τὰς τῆς κηδείας δαπάνας.
Αὕτη δὲ ἡ μήτηρ του διενυκτέρευσε παρὰ τῷ θανάτῳ μετὰ
τινος γείτονος. Τὴν ἐπαύριον ἀφοῦ συνώδευσεν τὸν γέροντα ναύ-
την εἰς τὴν τελευταίαν του κατοικίαν, ὁ Raoul ἐπέστρεψεν
εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ θανόντος ἐνθα ἡ μήτηρ του ἠσυχολῆτο
εἰς τὸ νὰ διανεμῆ τοῖς μᾶλλον πτωχοῖς τῆς οἰκίας τὰ ὀλίγα
ἐνθύμηματα τοῦ γέροντος· οὕτως ἔλεγε συχνάκις ὅτι οὐδένα
εἶχε συγγενῆ εἰς τὸν κόσμον, ἦτο λοιπὸν δίκαιον νὰ διαμοι-
ρασθῶσι τὴν ταπεινὴν του κληρονομίαν μεταξὺ τῶν ἐκείνου,
οἵτινες ἐδείχθησαν ὀφείλοισι πρὸς αὐτόν. Μετὰ ταῦτα ἦτε
μήτηρ καὶ ὁ υἱὸς ἐπορεύθησαν εἰς τοῦ κ. Trefort. Ὁ Raoul
διηγῆθη εἰς τὴν συγκεκριμένην μνηστὴν του τὰς τελευταίας
στιγμὰς τοῦ ταπεινοῦ φίλου του καὶ ἐνθυμούμενος τὰς παρα-
δόξους λέξεις τοῦ θνήσκοντος. Μὴ λησμονήσητε... τὸ λα-
χεῖον... σήμερον... ἀνεκοίνας τὴν ἐκπληξίν του εἰς τὴν
Μαγδαληνὴν. Ἐκείνη δὲ ὀλιγότερον τοῦ μνηστήρος της ἐκ-
πλαγείσθη, ἐξηγήθη εἰς αὐτὸν τότε διὰ πρώτην φοράν περὶ
τοῦ δώρου τοῦ γέροντος Michel, ὅπερ ἐπιθύμει νὰ μείνῃ ἄ-
γνωστον τῷ Raoul μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐκκυβέσεως.

Λαθόντες δὲ ὁ μὲν κ. Verneuil τὴν ἐφημερίδα ἐκ τοῦ θυλα-
κίου του, ἡ δὲ Μαγδαληνὴ τὰ γραμματῖα ἐκ τοῦ κανίστρου

τῆς ἐργασίας της, ἤρχισαν νὰ παρατηρῶσι ἀμφοτέρω τὸν κα-
τάλογον τῶν κερδισάντων ἀριθμῶν. Ὁ κατάλογος εὐρίσκατο
εἰς τὴν πρώτην σελίδα, ἀμφοτέρω δὲ συγκεκριμένοι ἐκ τινος
προαισθήματος, ἤρχισαν τὴν ἐξελεγχίν τῶν γραμματίων των.
Ἄλλ' αὕτη δὲν ἦτο μακρά· ὄφειλον νὰ σταματήσωσιν εἰς τὸν
δεύτερον ἀριθμὸν αἱ εὐχαὶ τοῦ καλοῦ ναύτου παρήγαγον τοὺς
καρπούς των. Ὁ Raoul καὶ ἡ Μαγδαληνὴ ἐκέρδησαν τὸ
λαχεῖον τῶν διακοσίων χιλιάδων δραχμῶν.

Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἐξ ὅλων τούτων τῶν εὐγνωμόνων καρ-
διῶν ὑψώθησαν πολλὰ ἐνθερμοὶ δεήσεις ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς
ψυχῆς ἐκείνου, ὅστις ἐγένετο ὁ εὐεργέτης τοῦ Raoul, ἀφοῦ
πρότερον ὑπῆρξεν ὁ προστατευόμενός του.

Μετὰ ἕνα μῆνα ὁ γάμος τοῦ ἰατροῦ Vernacil μετὰ τῆς δε-
σποινίδος Trefort ἐτελεῖτο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλήθους τῶν φί-
λων των, οἵτινες ἐθαύμαζον εὐκρινῶς τὸ ὠραῖον τοῦτο ζεῦ-
γος, καὶ ἠύχοντο ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας αὐτοῦ.

Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀγαθοῦ Michel, πρὸς ἣν ὁ Raoul ἀνήγειρεν
ἀπλοῦν ἀλλὰ κομψὸν μνημεῖον ἐκ λίθου, θὰ εὐχαριστεῖτο βλέ-
πουσα περαιωθείσαν τὴν ἔνωσιν ταύτην, δι' ἣν ἐπὶ τοσοῦτον
συντετέλεσε.

Τὴν ἰδίαν αὐτὴν ἐσπέραν τῶν γάμων των οἱ νεόνυμφοι ἀνε-
χώρησαν διὰ Νίκαιαν.

Εὐχρηθῶμεν λοιπὸν αὐτοῖς τὰς ὅσον οἶον τε ὀλιγοτέρας ἐν
τῷ βίῳ δοκιμασίας.

ΠΟΙΗΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΩΤΗΡΑ

(Εἰς ἡμέραν ἀσθενείας).

Α'.

Σὸ, ποῦσαι μάνα, ἀδελφός, πατέρας καὶ θεός μου,
Γλυκῦτάτέ μου. Ἰησοῦ, σὸ γέρον βοηθός μου·
βάλλε τὸ χέρι ε' ἄγιο σὸν ἐρημὸ ἀπᾶνω,
Μὴ θέλῃς, μὴ σῆς ἐντειταῖς τὸ στρώμα νὰ 'πεθάνω
Μονάχος, ὀλομόναχος, χωρὶς νὰ μοῦ κρατοῦνε
τὴν κορρασιμένη κεφαλὴ καρδιαῖς ποῦ μ' ἀγαποῦνε·
Χωρὶς νὰ ἦναι γέρον μου, κοντά, πολὺ κοντά μου,
'Ἡ μάνα, ἡ γοναῖκά μου, ε' ἀδέλφια, τὰ παιδιὰ μου.
Μ' ἀνίσως πρέπει στή νυχτιά τὰ μάτια μου νὰ κλείσω,
'Ὀλίγο δόσε μου καιρὸ, λίγο καιρὸ ἀκόμα
Νὰ πᾶω σῆς Πατρίδος μου τῆ γῆ νὰ ἐξένηχῶ
Καὶ νὰ μὲ θάψουν σ' ἄγιο, ἀγαπημένο χῶμα.
'Ἐχει λιγώτερη ἐκεῖ ὁ χάρος φαρμακάδα·
Τὸ κλίμα τὸν ἡμέρες, τὸν πῆρε τὴν πικράδα...
'Ὁ χάρος, χάρος εἶν' ἐδῶ ἄγριος, μαῦρος, σκύλος·
'Ἐκεῖ, ἀγγελικὸ φτερό, γλυκὸ ταξίδι, φίλος!

Β'.

Νὰ μὴ τὸ δώσ' ἡ χάρις Σου, ποτὲ νὰ μὴ τὸ δώσῃ
Στὸ χῶμ' αὐτὸ τὸ ἄξερο τὸ σῶμά μου νὰ λυώσῃ!

Νὰ λυώσῃ! Ἀνώρουε ἐδῶ ποτὲ; βρυκολακιάζου·
'Ὅταν ξεθάπτουν τὰ κορμιά, κορμιά πετρεῖνια βγάλου.
'Ὅχι, Χριστέ· δὲν ἔκαμα τόσο μεγάλο κρίμα
'Ἐδῶ γιὰ νὰ μὲ θάψουνε· θέλω τῆς γῆς μου χῶμα.
Δὲν ἦναι κοιμητῆρι ἐκεῖ, οὐδὲ τὸ μνήμα, μνήμα·
Ἔἵναι ἀγάπης δειρο σὲ μυρισμένο στρώμα,
Κούνια, ποῦ ἐλπίδα ἀκοίμητη βοῦθὰ μᾶς τανουρίζει
Καὶ ε' οὐρανοῦ ἀμυγδαλιὰ ποῦ μέσ' τῆ γῆ ἀνθίζει...

Γ'.

'Ἐκεῖ, Χριστέ μου· σῆς στοργῆς τὰ σῶσω τὴν ἀγκάλη
Κ' εἰς χῶματα συγγεικὰ νὰ βάλλουν τὸ κορμί μου·
Νὰ ἔχω τοῦ πατέρα μου τὰ στήθια προσκεφάλι,
τὴν ἀδελφῆ μου σπινθηρία, σὸν κόλλο τὸ παιδί μου.
Ν' ἄχω τριγύρω φίλους μου κ' ἀπᾶνω μου Λουλοδία,
Βασιλικὸ, τριαντάφυλλα καὶ ἀηδονιοῦ τραγούδια!
Κι' ἀκόμη ἄσπρο σάβανο τῆ φουσταρέλλα ν' ἄχω,
Γιατί, γιατί μ' ἐγέννησε κ' ἐμένα φουσταρέλλα·
Μοῦ πρέπει νὰ μὲ θάψουνε σὲ χῶμα Τουρκομάχο,
Στὸ πλάι τοῦ Νικηταροῦ, στὸ πλάι τοῦ Τσαβέλλα!
'Ὅχι γιατί τῆς λύρας μου οἱ στεναγμοὶ ἀξίζουν,
'Ἀλλὰ γιατί τοὺς ἀγαπῶ κ' ἐκεῖνοι τὸ γροῦρίζουν...

Δ'.

Μέσ' στὴν ἀτέλειωτη νυχτιά θὰ ἔχομε κανδηλι
Καὶ φῶτα ε' ἄρματά τους,
Καὶ στὰ βαθεῖα μεσάνυχτα θ' ἀνοίγουνε τὰ χεῖλη
Καὶ θὰ μοῦ λὲν ταῖς μάχαις τους, τὴ δόξα, τὰ παλῆά τους.
Καὶ ἔσται Ἐθαγγελισμοῦ ἡμέρα ξημερώνει
Κι' ἡ μυρωδιὰ τοῦ κρίνου του καὶ πάλι μᾶς σηκώνει,
θὰ τραγουδῶ τὴν Δειρογριά ποῦ δώσαν ε' ἄρματά τους,
Καὶ ε' Στανρό Σου θὰ φιλεῖ ἀπᾶνω στὰ σπαθιά τους!

*Ἐγραφοὶ ἐν Ταϊρανίῳ κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1882.

Α. ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Τῷ ΕΥΓΕΝΕΣΤΑΤῷ ΠΟΙΗΤῆ

καὶ συμπαθεστάτῳ μοι φίλῳ Δ. Κ. ΒΑΡΑΟΥΝΙΩΤῆ

Α'.

'Ἀκάτιόν μου σχίξε τὸ πέλαγος τοῦ κόσμου,
'Ἡ ν2ὼ τῆ μου σοὶ δίδει ἰστία ὡς περᾶ,
Καὶ ὁ λιμὴν ἂν ἦναι μακρὰν, τὴ μέλλοντός μου
'Ἡ μάγος σ' ἐνθαρρύνει ἐλπίς, καὶ ἡ χαρὰ.

'Ἄν πρὸς στιγμὴν τὸν πλοῦν σου ἀντίπρῳσι κωλύουν,
Κι' αἰφνῆδι οὐ σπιλάδες σκληρῶς σὲ ἀπειλοῦν,
Καὶ εἰς βονὰ ἀγρίων κομμάτων σὲ κωλύουν
Σὲ βᾶδι' ἀγερῶχος τῶν πόθων σου τὸν πλοῦν.

'Ἰσοῦ ὡς πολικόν σου θὰ ἔχῃς τὴν φίλιαν,
Λιμένα σου τὴν δόξαν, σκοπὸν σου τὴν τιμὴν·
'Ἀψήφει πᾶσαν σκέψιν καὶ γνώμην ἐναντία
Τῆς μοίρας τὴν μαρίαν τῆς τύχης τὴν στιγμὴν.

B.

Ταῦτα ἔλεγε πρὸ χρόνων πλήρης θάρρους νεανίας.
 Ψάλλων δρεῖρα καὶ πόθους μεγαλόφρονος καρδίας,
 Κε' εἰς τὸ πέλαγος τοῦ κόσμου ἀκατάσχετος ἐχώρει
 Εὐθαρόδης πηδαλιόχρος σχίζων κύματα ὡς ὄρη.
 Ἄψηφῶν τῆς εἰμαρμένης τὴν ἀκάθεκτον μαρίαν
 Πολικὸς ἀστέρας εἶχε τὴν ἑλπίδα καὶ φιλίαν.
 Εἰς τὸ ἔσχατον τοῦ πλοῦ του ἐπλησίαζε σημεῖον,
 Καὶ ἐκ τῆς χαρᾶς του ἔνθους, τὸ ἠτένιζε δακρῶν.
 Ὅτε αἰθρῆς δ' ὀρίων μελανῶν νεφῶν πληροῦται,
 Καὶ σκοτεία πανταχόθεν ἀποτρέπεται ἀπλοῦται.
 Ἄστραπαί, βρονταὶ ἀγρῖως διαδέχονται ἀλλήλας,
 Σείουσαι σφοδρῶς τοῦ ἄδου τὰς ὑποχθονίους κύλας.
 Λαίλαπος βοή φρικώδης ἀπειλεῖ τὸ σύμπαν ὄλον,
 Καὶ τὰ κύματα ὑψοῦνται ἕως τ' οὐρανοῦ τὸν θόλον.
 Ἐν τῷ μέσῳ τῆς τοιαύτης διαπάλης τῶν στοιχείων,
 Ὡς σφριγώδης ναύτης ἔχων πεπταμένον τὸ ἴστιον.
 Ἐπῆσεν ὡς ἄλλος Νῶε μετ' τὴν νεάν Κιβωτόν του,
 Ἐπὶ φοβερῶν κυμάτων θρανομένων σ' τὸ πλευρόν του.
 Αἰθρῆς ἀστραπή, καὶ κρότος ἀπ' τοῦ Οὐρανοῦ τὰ ὕψη,
 Κεραυνὸν προεκαγγέλλων ὅτε μέλλει νὰ ἐρσχύψη.
 Λάμψιν ἑξακτον ταχέτα διαχέει εἰς τὰ σκότειν.
 Καὶ τὸν ναύτην μου, ὦ μοῖρα κατοστρέφει... φεῦ... τυφλώττει...
 Πρὸς στιγμὴν ἐν ἀπογνώσει, φεῦ! τὸν οἶακα ἀφίρει,
 Καὶ τὰς χεῖράς του ὁ τλήμων πρὸς τὸν Οὐρανὸν ἐκτείνει.
 Θεία Πρόνοια, φωνάζει, ἀκουσον τῆς προσευχῆς μου,
 Καὶ κραταίωσον ἐν τάχει τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς μου.
 Πλὴν, ἀλλοίμονον! ... τοῦ πόρτου καὶ τοῦ Οὐρανοῦ ὁ δαίμων
 Πρίγι τὴν φωνὴν του μέσῳ τῶν κυμάτων καὶ ἀνέμων,
 Καὶ λυσώδης συναρπάζει τὸ σαθρὸν ἀκάτιόν του
 Πλὴν ἐκεῖνος δὲν ἀφίρει μόνον τὸ πηδάλιον του.
 ὦ, ἔμπρός, ἔμπρός φωνάζει, ἐγὼ πάντοτε θὰ πλέω,
 Ἐστω μόνος κε' ἐν σκοτίᾳ, ἀρκεῖ μόνον τ' ἀναπνέω.
 Φεῦ τὴν φράσιν του ὁ τάλας μόλις εἶπεν ἐν ἑκάσει,
 Καὶ εἰς σκόπελον τὸ κῆμα φοβερῶς τὸν ἐκτινάσσει.
 ὦ θεέ μου! ποῖα φρίκη! αἱματόφροτος ὁ ναύτης,
 Ἄπειλις... τυφλός... καὶ μόνος μέσῳ συμφορῆς τοιαύτης!
 Κ' εἶδε, φεῦ! χωρὶς νὰ βλέπῃ... τ' ἀφανίζωρτ' ἀεράως
 Τόσα δρεῖρα κ' ἐλπίδας εἰς τῶν συμφορῶν τὸ χάος...

Γ.

Ἀπαθεὶς αἱ χρόνοι φεύγοντι πρὸ τοῦ ἀτυχοῦς ναυτάτου,
 Καὶ κωφεύοντι τοὺς κλυθμούς του δεῖρα κλαίη τὰ δειρά του.
 Καὶ σπαρῖως, διαβαίνων φίλος εὐγενεὶς καρδίας
 χύνει δάκρυ συμπαθείας.
 Ἐν Πειραιεὶ Δεκέμβριος 1884.

ΣΟΦΙΑ Λ...

Ἐπίστευα ὅτι σοφὸς θὲ νὰ γενῶ σιμά σου.
 Κε' δεῖ ἀπ' τῆ σοφία σου θάδινες καὶ σ' ἐμένα,
 Ἄλλ' ὅμως μ' ἐξετρέλλανε ἡ γαλανὴ ματιὰ σου
 Καὶ πάντε τόσαι σκέψεις μου μεγάλαι στὰ χαμένα,
 Καὶ ὄχι μοναχὰ αὐτά, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τρίχα
 Νὰ ἔχανα καὶ τὰ μυαλὰ τὰ λίγα ὅπου εἶχα.
 (Ἀθήναις)

ΘΕΟΔ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

Μπράττον Ἀγγλίας τῆ 20 Ἰανουαρίου 1885.

Φίλτατε κύριε,

Ἡ Δεσποινὶς Ἀγνή Σμιθ εὐμενῶς μοὶ ἀπέστειλε πρὸ μικροῦ
 τὸ περιοδικόν σας «Ἀπόλλων» περιέχον καὶ ποίημα ὑφ' ὑμῶν
 γεγραμμένον καὶ ἀφιερωμένον πρὸς τὴν εἰρημένην Δεσποινίδα,
 ὅπερ μεταφράσας ἀποστέλλω ὑμῖν σήμερον, καὶ σὰς παρα-
 καλῶ νὰ δεχθεῖτε αὐτὸ καὶ τοι δὲν ἔχει τὸ κάλλος τοῦ ἀρ-
 χετύπου.

Ἄσμενος εἶδον τὸ νέον περιοδικόν σας ὡς ἀσχολούμενος
 πολὺ περὶ τῶν τῆς Ἑλλάδος γραμμάτων, παρατηρῶν μὲ
 προσοχὴν τὴν πρῶτόν της, καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ εἰς τὰ
 πολιτικά.

Διατελῶ δὲ ὅλος ὑμέτερος

L. D. DOWDALL

Πρὸς τὸν κ. Δ. Κ. Σακελλαρόπουλον ἐκδότην τοῦ «Ἀπόλλωνος».

TO THE ESTEEMED MISS AGNES SMITH

TRANSLATED FROM GREEK OF D. SAKELLAROPOULOS

*«Though thy letter's fair symbol I cannot discern.
 This power my hard lot has denied.
 Yet a voice tells me Sparta's fam'd laurels and myrtles
 Of Delphi stand close by my side.*

*—
 And where couldst thou find a more beauteous token,
 Heaven's perfume, Greece's dew to express,
 Than those laurels and myrtles, noble daughter of Albion,
 That so fitly thine emblem impress?*

*—
 Forgive! Only Greece could such tokens bestow,
 As an offering pure like thy name:
 And gratefully by thine own hand gather laurels
 To crown thy bright deeds with fresh fame.»*

Brighton 20 January 1885.

L. D. DOWDALL

Σημ. Δ. Ἀπόλλωνος. Δημοσιεύοντες τάνωτέρω ἐκφράζο-
 μεν τὴν βαθεῖαν ἡμῶν εὐγνωμοσύνην τῷ περισπουδάστῳ Φι-
 λέλληνι, οὐ μόνον ὅτι αὐθορμητῶς περιεποιήσατο ἡμῖν τοι-
 αύτην τιμὴν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀγαθο-
 τάτοις αἰσθημασιν αὐτοῦ. Εὐτυχεῖς δὲ λογίζομεθα ὅτι καὶ
 τοι ὑπὸ τὸ κράτος τῆς φρικωδέστερας τῶν συμφορῶν διατε-
 λούντες γινόμεθα ἀμορφῇ ἐπαίνων ὑπὲρ τῆς φίλης ἡμῶν Πα-
 τρίδος, οὐ μόνον παρὰ τοῦ ἀνωτέρω Φιλέλληνο, ἀλλὰ καὶ
 πολλῶν ἄλλων μεταφρασάντων πλείστας διατριβὰς ἐκ τοῦ
 «Ἀπόλλωνος» εἰς τὰς ἑαυτῶν διαλέκτους, καὶ δημοσιευσάν-
 των αὐτὰς εἰς σπουδαῖα περιοδικὰ, περὶ ὧν λεπτομερέστερον
 θὰ γράψωμεν ἐν τῷ ἐπιλόγῳ τοῦ ἔτους.